

Frágreiðing
frá
Fiskiorkunevndini

Sett niður av landstýrismanninum
í fiski- og tilfeingismálum
7. mars 2008

Tórshavn 6. juni 2008

Innihaldsyvirlit

1	Inngangur.....	3
2	Arbeidssetningurin	4
3	Samandráttur og niðurstøður hjá nevndini	6
4	Hugtøk	9
5	Fiskiskapurin eftir botnfiski undir Føroyum.....	10
6	Bakstøði og heimildir	12
	6.1 Broytingar í altjóðarætti og millumlandasáttmálum á fiskivinnuøkinum, síðani lóg um vinnuligan fiskiskap var smíðað	12
	6.2 Skipanin frá 1996 – 2008 Eftirmeting	13
	6.2.1 Alment um stýring við kvotum, fiskidøgum, stongdum leiðum og tøkniligum ásetingum.....	13
	6.2.2 Eftirmeting við skipanini á hvørjum ári	15
	6.2.3 Vísindaliga grundarlagið - ráðgeving.....	17
	6.2.4 Lívfrøðiligir karmar	18
	6.2.5 Búskaparlig burðardygd - Úrslit.....	19
7	Gongdin 1996-2008.....	19
	7.1 Lutfalsliga fiskideyðatalið 1995 til 2007, roknistykkið 1995-96 endurtikið	19
	7.2 Lógarbroytingar, kunngerðir og umsitingarpraksis 1996-2007 við atliti at tryggja, at fiskiorkan ikki veksur.	19
	7.3 Fýra dømi, sum lýsa avleiðingarnar av fyrr- og núverandi lóg, kunngerð og umsitingarligum praksis í sambandi við at flyta og leggja saman veiðiloyvi og týðningin av fiskidøgum í hesum sambandi.	24
	7.4 Eftirlit - Fiskiveiðieftirlitið	25
	7.5 Broytingar í tøkni 1995 til 2007.	25
	7.6 Meting av fiskimegi (capacity) 1995 til 2007.....	25
	7.7 Bólkur 5.....	25
8	Samanbering av veiðievnum eftir tveimum útrokningarháttum	27
	8.1 Útrokningar bygdar á fiskideyðatal - lutfals fiskideyðatalið 1995 til 2007 hjá bólki 2 – 5 27	
	8.2 Útrokningar bygdar á eginleikar hjá einstøkum skipum.....	27
	8.3 Meting hjá trokønum	28
	8.4 Meting hjá húkakønum	28
	8.5 Metingar av fiskiorku og veiðievnum, tá veiðiloyvi vera lögð saman, nýggj skip koma inn fyri gomul og tá fiskidagar verða fluttir millum bólkar	29
	8.6 Eru fiskidagarnir í 2007 í samsvar við, at bara ein triðingur av stovnunum í vekt verður fiskaður hvørt árið?.....	29
9	Heimildir, sum eiga at vera í skipanini	29
	9.1 Ásetingar um reiðskap	29
	9.2 Heimildir, sum gera tað møguligt at tryggja, at veiðitrýstið ikki økist av fýrisitingaligum avgerðum, t.d. tá fiskidagar verða avhendaðir og tá veiðiloyvi verða flutt og lögð saman	29
	9.3 Heimildir at útvega ráðgeving, sum tryggjar, at skipanin er burðardygg	30
	9.4 Eftirlit - Fiskiveiðieftirlitið	30
	9.5 Almennur veiðisetningur fyri skipanina	30
10	Minniluta tilmæli	31
11	Undirskjal: Broytingar í altjóðarætti og millumlandasáttmálum á fiski-vinnuøkinum, síðani lóg um vinnuligan fiskiskap var smíðað	33

1 Inngangur

Lógin um vinnuligan fiskiskap, lögtingslóg nr. 28 frá 10. mars 1994 við seinni broytingum, § 1, stk. 2,¹ setir greið endamál. Føroyskur fiskiskapur skal skipast soleiðis, at hann er bæði lívfrøðiliga og búskaparliga burðardyggur. Tá skipanin við fiskidøgum, tøkniligum ásetingum og stongdum leiðum var sett í verk í 1996, varð ført fram, at

”Stýring við fiskidøgum og “kassum”:

Fyrimunir

Um tað ber til at finna samanhangin millum roynd og veiðitrýst, so ber til at áseta hvussu nógv kann takast burtur úr stovninum á hvørjum ári uttan at skula dúva so nógv upp á neyvar stovnsmetingar á hvørjum ári.

Um talan er um eignar fiskidagar, tað er at hvørt fiskifar ræðir yvir ávísam fiskidagatali, og dagarnir kunnu handlast leysir av fiskiførinum, er grundarlag fyri tillaging av fiskiflotanum til tilfeingið og til at tær fyrirøkur, sum verða best ríknar, koma at umsita fiskiveiðina. Skipanir av hesum slag elva minni til at broyta veiðitøl og blaka fisk út.

Vansar

Tá talan er um fiskiskap eftir fleiri fiskastovnum er torført at raka á rætta úrtøku fyri allar stovnar við fiskidøgum og “kassum”. Veiðievnini hjá fiskiflotanum økjast alla tíðina. Neyðugt er tí regluliga at minka fiskidagatalið, serliga um stórar tøkniligar broytingar fara fram.

¹ *Úr lóg um vinnuligan fiskiskap:*

§ 1. Lógin fevnir um vinnuligt at gagnnýta livandi tilfeingið á føroysku landleiðunum og hjá fiskiførnum undir føroyskum flaggi á sjóleiðum uttanfyri føroysku landleiðirnar. Lógin fevnir somuleiðis um at gagnnýta livandi tilfeingið í føroyskum áum og vønum. Lógin fevnir ikki um at gagnnýta hval, kóp, fugl og alifisk.

§ 2. Livandi tilfeingið á føroysku landleiðunum og tey rættindi, føroyska heimastýrið við samráðingum hevur rokkið ella eftir altjóða rætti eigur uttan fyri føroysku landleiðirnar, eru ogn Føroya fólks. Dentur verður lagdur á, í umsitingini av hesi lóg, at varðveita tilfeingið og at troyta og gagnnýta hetta burðardygt á skilabesta hátt, lívfrøðiliga og búskaparliga, við virðing fyri sambandinum millum ymisku dýra- og plantustovnarnar í havinum og meingi teirra, til tess at tryggja besta samfelagsbúskaparliga íkastið frá fiskivinnuni, støðugar arbeiðs- og inntøkumøguleikar og móguleikar fyri vinnuligum virksemi um alt landið.

Stk. 2. Viðvíkjandi stovnum, sum ferðast um fiskimark ella bert ferðast í altjóðasjógvi, verður dentur lagdur á millumlandasamstarv í samljóð við altjóða havrættin og á at samstarva við onnur lond um skipan fyri fiskiskapi á ávísam havleiðum og eftir ávísam fiskasløgum, fyri at tryggja somu endamál, sum nevnd eru í stk. 1 í hesi grein.

Stk. 3. Ein meginregla í umsitingini av tilfeingi, ið ikki er avmarkað av altjóða- ella øðrum avtalam, sum Føroyar er partur í, er at veita so frælsa atgongd til hetta tilfeingi sum gjørligt fyri fiskifør undir føroyskum flaggi.

Fyritreytin fyri at ein skipan við egnum fiskidøgum, sum kunnu handlast, skal geva búskaparligt úrslit, er at øll fiskivinnan verður rikin undir marknaðarbúskapi. Fiskidagar fara at verða nýttir dyggast møguligt eftir teimum fiskasløgum, sum eru dýrast og sum nógvar royndir eru av. Hetta kann føra til, at eingin vil nýta fiskidagar til at royna eftir nýggjum fiskasløgum.”

Tað merkir, at er fiskidagatalið rætt stillað, so er tann prosentpartur, sum verður tikin burtur úr stovnunum, burðardyggur lívfrøðiliga. Veiðan verður so eftir, hvussu stovnarnir eru fyri, alt eftir hvussu gróðurin í sjónum ella tilgongdin er. Týdningurin av, at fiskidagatalið er rætt stillað, setur stór krøv til umsiting og regluliga eftirmeting av væntandi øktum effektiviteti.

Hetta hevur ikki verið so, mest tí samsvar ikki hevur verið millum skipanina og ta fiskifrøðiliga ráðgeving, sum er latin sambært lóg um vinnuligan fiskiskap. Stovnsmetingarnar hava ikki verið nýttar til at rokna seg fram til rætta fiskidagatalið. Eingin meting hevur verið tøk av møguligum vøkstri í veiðievnum hjá fiskiflotanum, sum kundi verið vísindaligt grundarlag undir uppskotum um at minka um fiskidagatalið. Somuleiðis er eingin vísindalig meting av, hvussu stongdu leiðirnar hava ávirkað veiðievnini, serliga viðvíkjandi toski.

Í hesi frágreiðing er høvuðsdentur lagdur á fiskiskap eftir botnfiskasløgum undir Føroyum. Nevndin hevur ikki hildið tað verið sína skyldu at viðgera uppsjóvarveiðuna, veiðuna hjá verksmiðjutrolarunum ella rækjutrolarunum ella øðrum bólum sum royna á fjarleiðum.

Fyri hesar bólkar er tó somu grundreglur galdandi, at bæði kvotur og fiskidagar eiga at kunnu keypast og seljast, so ein eggjan er í skipanini til, at fiskiflotin lagar seg til bestu búskaparligu móguleikarnar.

2 Arbeissetningurin

Í arbeiðssetninginum frá landsstýrismanninum í fiski- og tilfeingismálum um viðurskifti í sambandi við fiskiorku í fiskiskapinum eftir botnfiski á føroysku landleiðunum, fekk nevndin álagt at:

1. Meta um verandi uppbygging av botnfiskaflotanum og fiskidagatøl í hvørjum bólki sær eru hóskandi, og tryggja, at botnfiskastovnarnir verða troyttir og gagnnýttir burðardygt á skilabestan hátt – lívfrøðiliga og búskaparliga – og koma við møguligum uppskotum til broytingar,
2. Meta um og koma við uppskoti um framferðarhátt ella – hættir í sambandi við áseting og samanbering av fiskiorku, tá fiskifør í feskfiskaflotanum verða skift út, ella veiðuloyvi verða lögð saman, og tá fiskidagar verða avhandaðir millum skip og bólkar,

3. Meta um, hvussu tøkniligar broytingar hjá fiskiførum (skip, teknisk útgerð, reiðskapur o.a.) ávirka veiðievni hjá skipum og koma við uppskoti um, hvørji tiltøk og hvørjar mannagongdir kunnu leggjast upp fyri, at broytingar í veiðievnum ikki skeikla skipanina,
4. Meta um verandi skipan fyri ráðgeving til landsstýrismannin í sambandi við áseting av fiskidøgum er hóskandi og koma við møguligum uppskotum til broytingar. Her verður millum annað hugsað um ráðgeving frá vísindi og vinnu skal leggjast saman, soleiðis at landsstýrismaðurin og Føroya Løgting bara hava eittans tilmæli at taka stóðu til. Nevndin skal í hesum sambandi eisini viðgera teir spurningar, sum verða settir ávikavist teimum vísindaligu og vinnuligu ráðgevarunum.

Í skrivaða arbeiðssetninginum varð álagt nevndini at lata landsstýrismanninum frágreiðing í seinasta lagi 20. mai 2008. Munnliga gjørdi landsstýrismaðurin tó vart við, at metti nevndin, at tørvur var á nøkrum, eyka døgum, varð tað eftirlíkað.

Landsstýrismaðurin hevur eisini gjørt vart við, at orðaði arbeiðssetningurin ikki skuldi metast at vera endaligur, og at tað stóð nevndini frítt at broyta arbeiðssetningin. Tað týðningarmesta var at fáa greiði á, hvussu flotin og fiskidagarnir standa til fiskastovnarar, soleiðis at vit í framtíðini fáa betri amboð til tess at fáa eina javnari búskapargongd.

Í nevndini sótu:

Kjartan Hoydal, formaður Absalon í Buð Dánjal Jacobsen

Atli Gregersen Sunniva Joensen Hertha Olsen

Bjarti Thomsen

Skrivari var Helgi Jacobsen

3 Samandráttur og niðurstøða hjá neyvndini

Neyvndin hevði ætlað, at ein týdningarmikil partur av eftirmetingini av skipanini var at endurtaka tað roknistykkið, sum Skipanarneyvndin hevði sum grundarlag fyri ásetan av fiskidøgum fyri hvønn skipabólk sær í 1996.

Hetta hevur av ávísu orsøkum ikki verið møguligt beint nú og hesar útrokningar vera ikki tøkar fyri seinni frá Fiskirannsóknarstovuni. Væntandi er tó, at tær kunnu nýtast sum grundarlag fyri at áseta fiskidagar fyri fiskiárið 2008-2009. Tá útrokningarnar eru klárar, fer Fiskiorkuneyvndin at viðgera tær og koma við einari endaligari niðurstøðu til landsstýrismannin.

Viðvíkjandi lemmatrolarum vísir neyvndin á, at Skipanarneyvndini í 1999 mælti til, at hesin bólkur kom inn undir fiskidagaskipanina við einum dagatali, sum samsvaraði við hjáveiðukvotuna av toski. Uppskotið er tøkt til at nýta við neyðugum tillagingum. Vóru lemmatrolararnir undir fiskidagaskipanini, høvdu teir havt móguleikar at útvega sær fiskidagar og aðrar móguleikar undir skipanini.

Neyvndin hevur gjøllað kannað tilfar um broytingar í veiðievnum í fiskiflotanum, og hvussu skipanin hevur verið umsitin síðani 1996, harundir um umsitingin av flyting og samanlegging av loyvum, útskifting av skipum og umrokning av fiskidøgum millum bólkur, hevur ført til, at veiðitrýstið er vaksið, hóast fiskidagarnar eru minkaðir við yvir 20 %. Ábendingar eru um, at skipanin kann vera farin á glið og má hetta rættast upp aftur.

Neyvndin kann ikki gera nakra endaliga niðurstøðu, um skipanin hevur tryggjað, at veiðan er hildin innan fyri lívfrøðiligu karmarnar, so at í miðal bert ein triðingur av stovnunum verður veiddur á hvørjum ári. Hetta kann ikki vera gjørt, fyrr enn Fiskirannsóknarstovan hevur gjørt útrokningar av fiskidagatalinum fyri fiskiárið 2008-2009. Neyvndin kemur aftur til hetta, tá útrokningarnar eru tøkar.

Í samband við støðuna í toskastovninum, setir neyvndin spurningin, um nýggjar leiðir eiga at verða stongdar fyri at verja toskin, serliga við atliti at ungfiski.

Neyvndin vísir á, at politisku avgerðirnar um at avmarka móguleikarnar fyri at keypa og selja fiskidagar, umframt broytingarnar í lóg um vinnuligan fiskiskap viðvíkjandi samanlegging og flyting av loyvum og øðrum hava gjørt, at øll eggjan til at laga flotan til at fáa til vega bestu búskaparligu úrslitini, er horvin.

Skipanin í núverandi líki, livir ikki upp til krøvini um, at veiðan er búskaparliga burðardygg, og at mest møguligt virði fæst burturúr hjá fiskivinnuni yvirhøvur. Neyvndin mælir tí til, at skipanin verður førd aftur til tað, sum varð ætlað í 1996, so at ein tillaging fer fram við at selja og keypa fiskidagar. Kannað eigur at verða, hvørjar avleiðingar tað fer at fáa, um latið verður fyri fríari sølu millum bólkarnar.

Nevndin mælir til, at størsti dentur verður lagdur á pelatrekk, tá fiskiorkan hjá trolarum verður mett. Mett eigur eisini at vera um væntaða veiðu. Tá fiskiorkan hjá línuskipum verður mett, verður dentur lagdur á, hvussu nógvur húkar fiskifarið kann seta. Eisini her eigur at vera mett um væntaða veiðu.

Hóast tað altíð er ein líðandi menning í veiðievnum, verður mett, at lop í tøkni í tíðarskeiðinum 1996-2008, hava havt minni týdning, enn aðrar broytingar, sum eitt nú flytingar, samanleggingar av veiðiloyvum og útskiptingar av gomlum skipum fyri nýggj. Umrokningarfaktorar fyri fiskidagar mugu roknast út frá lutfalsliga fiskideyðatalinum hjá bólkinum.

Umhugsað eigur at vera, um eftirlitið við hesum ásetingum kann skipast betri, t.d. við beinleiðis elektróniskari fráboðan frá feltinum. Mælt verður til, at trýggja-mánaðareglan verður eftirhugd, so at skipanin stuðlar uppundir tillaging í fiskiflotanum.

Í sambandi við árligu tilmælini til landsstýrismanninn, mælir nevndin til at venda aftur til ta skipan, sum var galdandi áðrenn 2001. Skipanarnevndin og Stovnsrøktarnevndin verða endurstovnaðar.

Í endurstovnaðu Skipanarnevndini eiga at vera ein formaður, eitt fólk við fakligum kunneika til at kanna stovnsmetingar og broytingar í veiðievnunum hjá fiskiflotanum, sum ikki hevur verið uppi í stovnsmetingar- og ráðgevandi arbeiðinum, og ein búskaparfrøðingur.

Fyri at halda fast um ta ábyrgd, sum vinnan tók av skipanini í 1996, eiga at vera trý vinnumboð í nevdini, eitt fyri trolskip, eitt fyri línuskip og eitt fyri útróðrarflotan. Vísindaliga grundarlagið kemur úr tilfarinum frá Fiskirannsóknarstovuni, herundir útrokning av fiskidagatalinum, og vitanin, sum er í vinnuni, kemur frá stovnsrøktarnevndin. Vísindaliga tilfarið og vitanin frá vinnuni verður samansjóðað í einum tilmæli frá Skipanarnevndini.

Nevndin hevur ikki tikið støðu til, um tað er rætt at varðveita skipanina, um at fiskidagatalið á hvørjum ári skal ásetast við lögtingslóg. Í grannalondum okkara er vanliga skipanin, at ráðharrin hevur heimildina at áseta reglur fyri fiskiskapi. Tá lóg um vinnuligan fiskiskap varð samtykt í 1994, var hildið, at fiskivinnumál vóru so týðandi politisk, at tað var neyðugt at lögtingið staðfesti ásetingarnar.

Viðvíkjandi skipabólki 5, vísir nevndin á, at tørvur er á betri hagtalstilfari fyri hendan bólki. Viðvíkjandi fiskidøgum til bólki 5, skjýtur nevndin upp at venda aftur til upprunaliga uppskotið hjá Skipanarnevndini frá 1996, soleiðis at teir eykadagar sum vóru veittir hesum bólki í 1997-98, verða tiknir aftur.

Av døggunum fær bólkur 5A 87 % . Í hesum bólki verða fiskidagarnir skipaðir á sama hátt, sum í bólkunum 2-4, tvs. við fiskidøgum, sum kunnu seljast og keypast. Samstundis eigur tað at vera tryggjað, at skipanin við studningi til hendan bólki ikki førir við sær, at veiðitrýstið veksur.

Neyndin reisir spurningin, um ráðgeving um búskaparlig viðurskifti eiga at vera við í tilfarinum hjá Skipanarnevndini, tá hon ger tilmæli til landsstýrismannin. Men neyndin mælir staðiliga til, at størri dentur verður lagdur á at granska og lýsa búskapin í fiskivinnuni sum heild.

Viðvíkjandi skyldu Føroya at virða altjóðaavtalur, sum vit hava bundið okkum til, vísir neyndin á, at tørvur er á dagføring av § 2, stk. 3 í lóg um vinnuligan fiskiskap.²

Neyndin mælir til, at í lóg um vinnuligan fiskiskap eigur hesin almenni veiðisetningur fyri skipanina at verðar settur inn:

“Lívfrøðiliga eigur skipanin við fiskidøgum og stongdum leiðum at tryggja, at í miðal yvir 5 ár verður ikki veiddur meira enn triðingurin í tali⁴ av teimum trimum høvuðsstovnunum: Toski á landgrunninum, hýsu undir Føroyum og upsa undir Føroyum. Fyri Føroya Banka verður serskipan sett í gildi. Um búskaparlig atlit vera lögð til grund, er parturin av stovninum í tali, sum eigur at vera veiddur á hvørjum ári, lægri enn triðingurin.”

Hjálagt er eitt tilmæli frá einum minniluta, sum ikki er samdur í øllum niðurstøðum og tí fýrur fram síni sersjónarmið. Alt minnilutaálitnið liggur undir pkt. 10

Samandráttur av minnilutaálitinum.

Spurnartekin verður sett við um markið fyri lívfrøðiligum veiðitrýsti (33%) er rætt. Veiðisetningurin eigur at grundast á, at búskaparliga avlopið gerst so stórt sum gjørligt. Hetta svarar til umleið 20-25% veiðitrýst.

Høvuðstrupulleikin í fiskidagaskipanini er, at veiðitrýstið á tosk, sum er dýrast, gerst ov høgt. Fiskidagaskipan, eins og ein kvotaskipan, krevur umsiting og neyvt eftirlit.

Partur av skipanini eru stongd øki, men hesi skulu brúkast við umhugsni, tí tey kunnu forða fyri optimalari búskaparligari veiðu.

Í ásetingum av fiskidøgum er ov nógv lurtað eftir vinnuni og hetta hevur viðført, at veiðitrýstið er alt ov høgt. Landsstýrismaðurin, og ikki Føroya Løgting, eigur at áseta fiskidagar. Hetta skal grundast á vísindaliga fiskifrøðiliga og búskaparliga ráðgeving.

² § 2, stk. 3 í lóg um vinnuligan fiskiskap: “Ein meginregla í umsitingini av tilfeingi, ið ikki er avmarkað av altjóða- ella øðrum avtalum, sum Føroyar er partur í, er at veita so frælsa atgongd til hetta tilfeingi sum gjørligt fyri fiskifør undir føroyskum flaggi.”

³ The NWWG concludes that the effort management system for demersal fishes on the Faroes has been consistent with the precautionary approach and it is expected that it will continue to be consistent with the PA in the short to medium term when SSB is above the Blim proposed herein. Based on the history of the fishery and on 100 years simulations, the NWWG also concludes that the target exploitation rates of 33% of the exploitable stock in numbers of each species, corresponding approximately to $F = 0.45$ are sustainable for cod, haddock and saithe. (NWWG 2006 p.17)

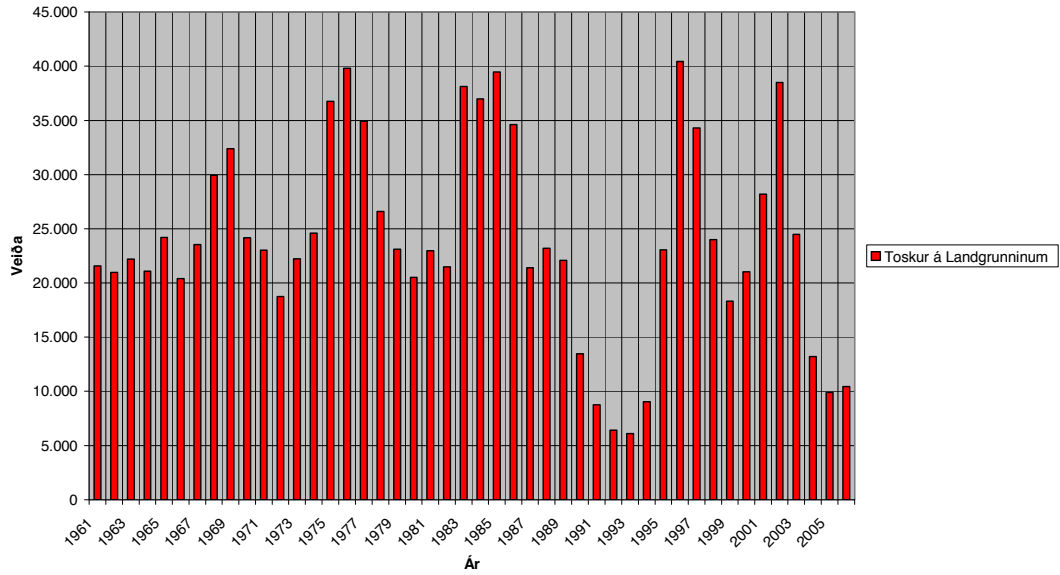
Fiskiorkunevndin mars – maí 2008
Frágreiðing til landsstýrismanninn í fiski- og tilfeingismálum júní 2008

4 Hugtøk

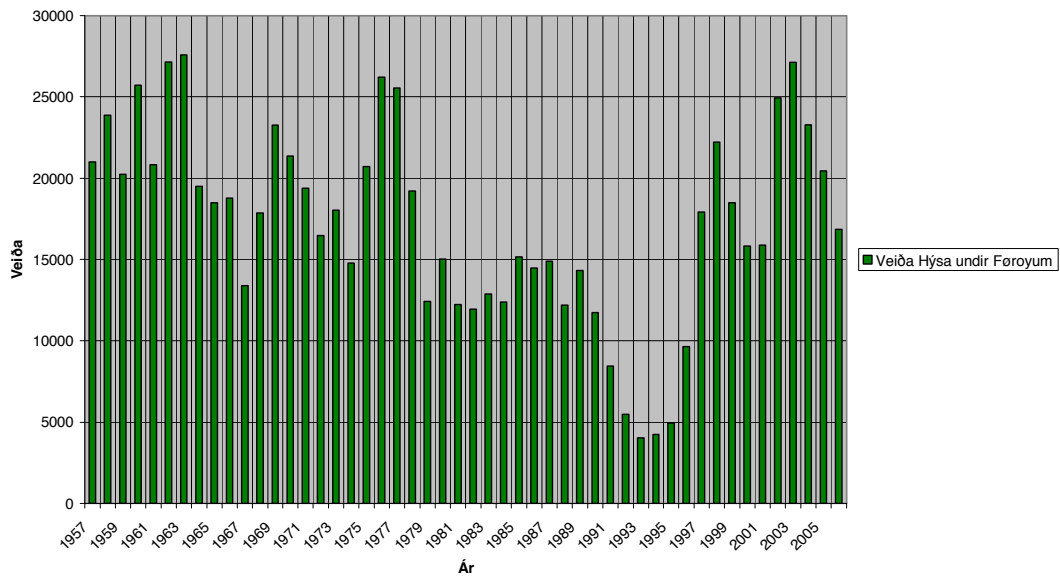
Kelda	Løgtingslóg nr. 28 frá 10. mars 1994 um vinnuligan fiskiskap, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 29 frá 19. maí 2008, og ávísar kunngerðir givnar við heimild í lógini, sí nærri frágreiðing niðanfyri.	Fiskirannsóknarstovan: Fiskastovnar og umhvørvi – 1998, s. 91-92.
<p>Hugtøk</p> <p>Fiskidagur</p>	<p>§ 5, stk. 5 í lóg um vinnuligan fiskiskap: Hvørjar 24 tímar, fiskifarið hefur verið til fiskiskap í fiskiárinum. Hvør túrur verður roknaður at byrja, tá farið verður úr havn og at enda, tá komið er aftur í havn. Hvør byrjaður túrur telur tó minst 24 tímar. Fyri fiskifør í bólki 5 sambært § 28, stk. 1 telur hvør túrur ein fiskidag, hóast túrurin er meir enn 24 tímar.</p>	<p>Ikki allýst í bóklínginum.</p>
<p>Fiskiorka</p>	<p>§ 8, stk. 7, 1. og 2. pkt. í lóg um vinnuligan fiskiskap: Fiskiorkan verður m.a. útroknað eftir miðalveiðutølum fyri hvønn brúktan fiskidag í hvørjum bólki sær, nevndir í §§ 28 og 29. Trolbátar í bólki 4 verða viðgjørdir fyri seg.</p> <p>§ 9, stk. 1 í kunngerð nr. 75 frá 13. júní 2006 um áseting av fiskiorku og manngongd, tá veiðiloyvi verða flutt millum fiskifør 15 tons og størri: Metingarvirði fyri fiskiorku eru hesi: Fyri fiskifør, ið royna við húki: Longd (L) x breidd (B) x dýpi (D). Fyri fiskifør, ið royna við troli: Longd (L) x breidd (B) x dýpi (D) x maskinorka. Longd, breidd og dýpd eru tey mát, sum eru í málibrævi ella máliprógvu skipsins og samsvarandi galdandi reglum um skipauppmáting. Dýpdin (D) verður í hesum samanhangi roknað upp til høvuðsdekkið. Framtøkumegi er HK ella kW.</p> <p>§ 2, stk. 1 í kunngerð nr. 104 frá 14. september 2005 um flyting av fiskiloyvum millum útróðrabátar undir 15 tons: Grundarlagið undir áseting av metingargrundarlagi fyri fiskiorku er longd x breidd x dýpd (L x B x D). Longd (L) er longdin mátað frá forkanti á húð, har hon sker yvirkant á dekki á framstevni til afturkant av húð, har hon sker yvirkantin á dekki í afturstavni. Á opnum bátum mástast longdin á ovara kanti á stokkinum (æsingini). Breidd (B) er størsta breidd á húð mátað á yvirsíðu á dekki ella niðari, møguligur fendaralisti verður tó ikki íroknaður. Dýpd (D) er dýpið mátað á hálfari longd frá yvirsíðu á høvuðsdekki í borðið til uttan á húð við kjølin. Á opnum bátum mástast dýpið frá ovara kanti av stokkinum (æsingini) til uttan á húð við kjølin.</p> <p>Hugtakið verður nýtt/nevnt í § 8 og § 29, stk. 5 í lóg um vinnuligan fiskiskap, §§ 7, 9 og 11 í kunngerð nr. 75 frá 13. júní 2006 um áseting av fiskiorku og manngongd, tá veiðiloyvi verða flutt millum fiskifør 15 tons og størri, og § 2, stk. 1 í kunngerð nr. 104 frá 14. september 2005 um flyting av fiskiloyvum millum útróðrabátar undir 15 tons.</p>	<p>Ikki allýst í bóklínginum.</p>
<p>Veidievni</p>	<p>§ 5, stk 1 í lóg um vinnuligan fiskiskap: Veiditrýstið hvørt fiskifar fremur hvønn fiskidag. (Fiskidagaskipanin tekur støði í veiðievni skipsins, sí lógtingsmál nr. 78/1996).</p> <p>Hugtakið verður nýtt í § 14, stk. 1 og 2 í lóg um vinnuligan fiskiskap.</p>	<p>Ikki allýst í bóklínginum</p>
<p>Veidiorka</p>	<p>Ikki allýst í lógini Hugtakið verður nýtt í § 9, stk. 3 í lóg um vinnuligan fiskiskap og §§ 1 og 3 í kunngerð nr. 54 frá 26. mars 1993 um veiðuloyvi til føroysk fiskiskip.</p>	<p>Ikki allýst í bóklínginum</p>
<p>Veiditrýst</p>	<p>Ikki allýst í lógini, men verður nýtt í lógini í sambandi við hugtakið, “veiðievni”, sí omanfyri.</p>	<p>Miðalvirðið av F fyri teir 3-5 árganginar, ið eru mest við í veiðuni. F er stytting fyri fiskidagatal. Fiskidagatal (F) tann partur av einum aldursbólki í stovninum, ið doyir vegna fiskiskap, í einum ávísam tíðarskeiði, ofta í einum ári. F max: tað veiðitrýst, ið áhaldandi gevur ta størstu veiðuna í vekt. (s. 24: “Fiskifrøðingar nýta heitið <i>veiðutrýst</i> fyri at lýsa, hvussu hart ein stovnur verður fiskaður.”) (hugtøkini, “stovnur” og stovnsmetingar”, verða eisini allýst í bóklínginum, men verða ikki nærri lýst her).</p>

5 Fiskiskapurin eftir botnfiski undir Føroyum

Toskur á Landgrunninum

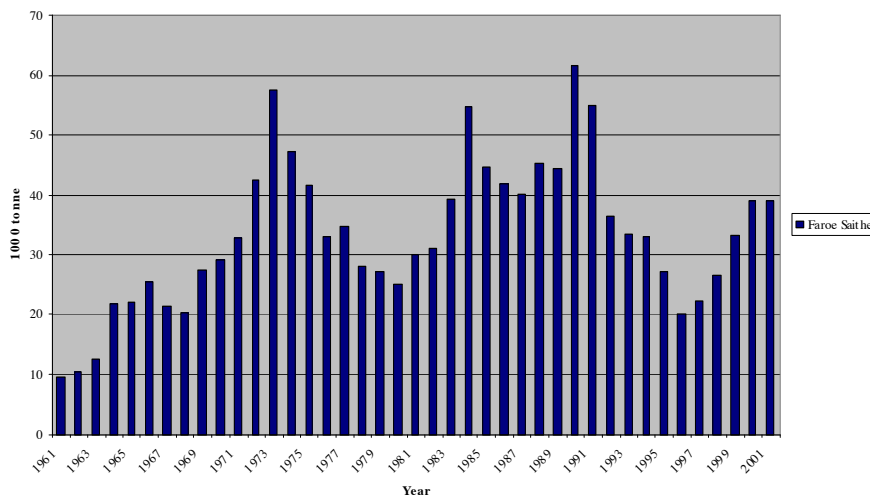

Veðið Hýsa undir Føroyum

Fiskiorkunevndin mars – mai 2008
Frágreiðing til landsstýrismannin í fiski- og tilfeingismálum juni 2008

Faroe Saithe landings 1961 - 2001

Verður hugt at veiðini at teimum trimum høvudsstovnunum, er tað greitt, at sveiggj eru í veiðini, men tað eru sveiggj uttan nakra greiða kós (trend) upp eftir ella niðureftir.

Tó hevur kósini í toskastovninum og toskaveiðini seinastu árin verið fallandi og miðaltølini eru undir langtíðarmiðal.

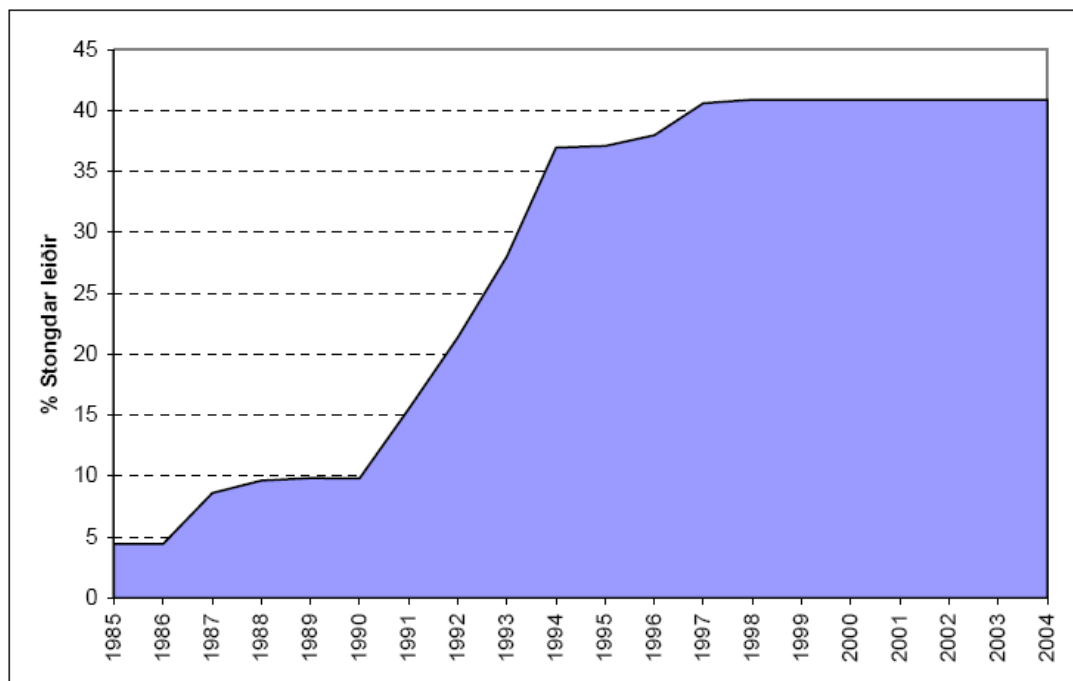
Vit hava annars ikki undir Føroyum sæð eina støðuga minking í stovnsstødd, sum er vanligt er aðrastaðni. Hetta kemur helst av, at fiskdeyðatøl undir Føroyum seinastu nógvu árin hava verið lág sammett t.d. við tøluni aðrastaðni, eitt nú í Norðsjónum.

Kanningar hjá Fiskirannsóknarstovuni seinastu árin benda á, at tað serliga er gróðurin, sum hevur týðning fyri tilgongdina av toski og hýsu.

Støðuga minkingin í toskaveiðuni hevur elvt til stúran um støðuna í toskastovninum og spurningar eru settir við um, skipanin við fiskidøgum og stongdum leiðum, tryggjar veiðisetningin nóg væl.

Kanningar hjá Fiskirannsóknarstovuni vísa, at í dag eru 41 % av landgrunninum friðað fyri trolveiðu.

Nevndin skjýtur upp, at heitt verður á Fiskirannsóknarstovuna, um at gera eina meting av, um møguligt er at vísa á nýggjar stongdar leiðir, sum minka um veiðitrýsti á toski við atliti at verja ungfisk.

Víddin í prosentum á stongdum leiðum millum 12 fjórðingar og “ringin”. Úr frágreiðinginni: Stongdar leiðir í færoyskum øki. Luis Rídao Cruz og Petur Steingrund.

6 Bakstøði og heimildir

6.1 Broytingar í altjóðarætti og millumlandasáttmálum á fiskivinnu-økinum síðani lóg um vinnuligan fiskiskap var smíðað

Á ST aðalfundinum er á hvørjum ári eitt orðaskifti um havrættin og spurningar um umsiting av mannavirksemi á sjónum. ST-aðalskrivarin ger eina frágreiðing um hesi viðurskifti, sum byggir á frágreiðingar frá altjóða- og millumlandastovnum. Við støði í hesi frágreiðing umrøður aðalfundurinn øll viðurskifti.

Havrættarsáttmálin, sum var undirskrivaður í 1982 og kom í gildi, tá nóg nógva lond høvdu staðfest sáttmálan í 1994, er eitt hitt mest umfatandi altjóða lógarverk, vit vita um. Serligir sáttmálar um partar av havrættinum, sum hava økt um lógargrundarlagið, vóru fingnir í lag og undirskrivaðir í 1994⁴ og 1995.⁵ Hin fyrri er um, hvussu lond kunnu gagnnýta havbotnin uttan fyri 200 fjórðingar. Hin seinni verður ofta settur í samband við ferðandi stovnar - men hann er meira enn tað - varð undirskrivaður í 1995 og kom í gildi í 2001.

⁴ Agreement relating to the Implementation of Part XI of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982, Seabed and the ocean floor.

⁵ UN Fish Stock Agreement Straddling and highly migratory fish stocks.

Hetta stóra lógarverk umrøður alt mannavirksemi á sjónum. Tað ber til siga, at havrættar-sáttmálin og seinni sáttmálar skapa eitt lógargrundarlag fyri allari gagnnýtslu av sjónum, um tað er fiskiskapur, sigling, oljuvinna ella nýtslu av havinum sum køst. Bindandi sersáttmálar eru í sambandi við sigling og dálking og annað virksemi á sjónum. T.d. “Compliance Agreement”⁶, sum FAO tók stig til.

Umframt hetta bindandi lógarverk, so eru aðrir sjálvbodnir sáttmálar, sum serliga ST-stovnurin FAO hevur tikið stig til, og sum royna at vísa á skilagóða umsiting av livandi ríkidøminum í havinum.⁷

Síðani 1992 hevur eitt annað rák tikið dik á seg. Stuðlað varð upp undir tað á alheimsfundinum í Rio de Janeiro í 1992 og í 2002 í Johannesburg. Í hesum ráki liggur høvuðsdeiturin á at varðveita náttúruna og í nógvum førum friðing. Hetta rák er sera sterkt og sterkir altjóðafelagsskapir arbeiða miðvíst við at seta mark fyri at gagnnýta náttúruna. Frá gamlari tíð hevur hetta rák á landi arbeitt við at friða økir fyri mannavirksemi, soleiðis at í dag eru uml. 10 % av landjórðini friðað, oftast í náttúrufriðingarøkjum. Hetta rák ella henda rørsla arbeiðir nú áhaldandi við at fáa eina líknandi skipan á sjónum. Hetta rákið er tikið upp í økisfelagsskapum sum NEAFC, sum hevur felt fyrivarnisregluna (precautionary approach) og vistskipanarregluna (ecosystem approach) inn í NEAFC- sáttmálan.

Í § 2 í lóg um vinnuligan fiskiskap, eru hesar meginreglur eisini staðfestar og í hesum sambandi er ikki tørvur á dagføring av lógini. Tó er § 2, stk. 3 í lógini⁸ neyvan í samsvar við ST sáttmálan og eigur at verða dagförd samsvarandi.

6.2 Skipanin frá 1996 – 2008 Eftirmeting

6.2.1 Alment um stýring við kvotum, fiskidøgum, stongdum leiðum og tøkniligum ásetingum.

Skipanarnevndin varð upprunaliga sett niður av Føroya Landsstýri 9. november 1995 fyri at finna fram til eina reguleringsskipan fyri fiskiskapin eftir botnfiski á føroysku landleiðunum, sum kundi koma í staðin fyri ta kvotuskipan, sum kom í gildi summarið 1994. Tað uppskot, sum nevndin kom fram til, var einmælt og fekk undirtøku frá einmæltari fiskivinnu, landsstýri og løgtingi.

Botnfiskiskapurin undir Føroyum hevur sostatt nú brátt í 14 ár verið umsitin undir tí skipan við fiskidøgum, sum Skipanarnevndin setti fram uppskot um. Eyðkenni fyri hesa

⁶ Agreement to Promote Compliance with International Conservation and Management Measures by Fishing Vessels on The High Seas.

⁷ The 1995 FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries.

⁸ § 2, stk. 3 í lóg um vinnuligan fiskiskap: “Ein meginregla í umsitingini av tilfeingi, ið ikki er avmarkað av altjóða- ella øðrum avtalum, sum Føroyar er partur í, er at veita so frælsa atgongd til hetta tilfeingi sum gjørligt fyri fiskifør undir føroyskum flaggi.”

skipan er, at roynt verður at áseta eitt veiðitrýst á landleiðunum, sum tryggjar, at í miðal verður ikki tikið meira burtur úr toska-, hýsu og upsastovninum enn tað, sum er lívfrøðiliga burðardygt.

Heldur enn á hvørjum ári at áseta eina kvotu í tonsum av fiski fyri hvørt fiskaslag út frá ársins stovnsmeting, verður ásett eitt fiskidagatal fyri hvønn bólk av fiskiførum, bygt á stovnsmetingar fyri fleiri ár, sum skal tryggja, at heildarveiðitrýstið á teimum trimum týðningarmestu botnfiskastovnunum, ikki fer upp um ásett mark. Markið er, at veiðan í miðal - í tali - ikki fer upp um 33 % av stovninum.

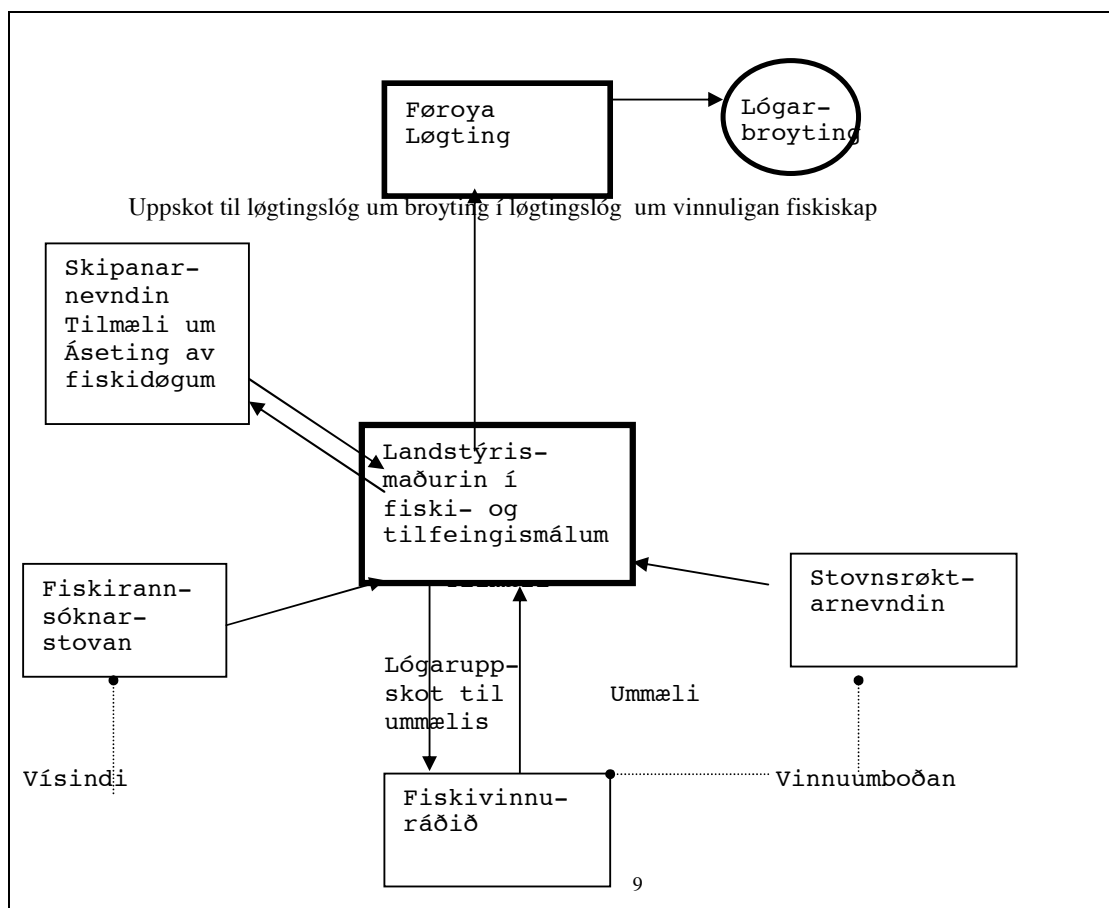
Tað liggur í skipanini, at hon - sum meginregla - ikki skal stillast á hvørjum ári. Er veiðitrýstið rætt roknað út frá byrjan, so er tað rætt, um stovnurin er stórur ella lítil. eru fiskastovnarnir væl fyri, verður veiðan góð, eru fiskastovnarnir ikki væl fyri, so minskar veiðan samsvarandi. Men parturin, sum verður tikin úr stovninum, verður hin sami. Verður veiðutrýstið regulerað við veiðinøgðum, heldur enn fiskidøgum, so er neyðugt á hvørjum ári at áseta kvotur fyri hvønn fiskastovn sær.

Royndirnar vísa, at tað er torført at áseta kvotur, sum neyvt stilla veiðitrýstið. Orsøkinar eru m.a., at vit ofta nóg neyvt ikki vita hvør tilgongdin verður, og at tað við teimum arbeiðshættum, sum eru tøkir eru, er ringt at gera stovnsmetingar, sum eru neyvar fyri tey seinastu árin. Við eini fiskidagaskipan slepst eisini undan vansunum av, at skula raka rætta veiðutrýstið hvørt ár í senn fyri allar fiskastovnar, sum vera fiskaðir saman í einum blandaðum fiskiskapi. Góðar grundir eru tí fyri at halda, at ein skipan við fiskidøgum hevur betri móguleikar at raka eitt rímligt veiðitrýst í einum blandaðum fiskiskapi, enn ein skipan við nøgdarkvotum fyri einstakar stovnar. Einasta treytin er, at væl verður fylgt við, um veiðievnini økjast og móguligir effektivtetsbatar vera tiknir inn so hvørt, so veiðitrýstið áhaldandi er burðardygt. Nevndin gjørði í upprunatilmælinum vart við vansar og fyrimunir við eini skipan, sum dúvaði upp á fiskidagar og økisfriðingar. Hesir eru endurgivnir í innganginum í parti 1.

Nevndin gjørði eisini vart við : “...at skipanin ikki er roynd aðrastaðni. Nevndin mælir tí til, at royndirnar av skipanini gjølla verða kannaðar og mettast móti endamálinum...”.

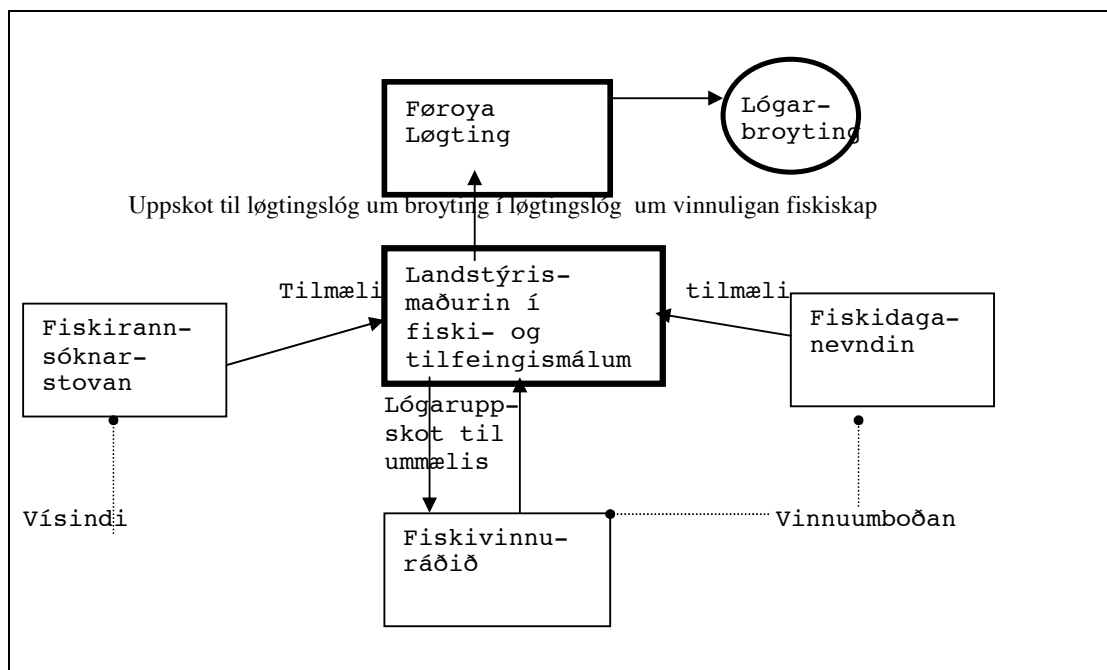
6.2.2 Eftirmeting av skipanini á hvørjum ári

Við lógarbroytingunum í 1996 varð ásett ein skipan har ásetingin av fiskidøgum fór í gjøgnum eina fasta skipan við tilmæli frá skipanarnevndini um áseting av fiskidøgum fyri fylgjandi fiskiár, sum bygdi á stovnsmetingar frá fiskirannsóknarstovuni og ummæli frá stovnsrøktarnevndini (vinnumboðan). Gongdin var henda:

⁹ Fiskivinnuráðið og tilmæli, sum verða viðgjørd av øðrum nevndum sambært lógini um vinnuligan fiskiskap, verða bert lögð fyri fiskivinnuráðið, tá landsstýrismaðurin heldur tað hava týðning fyri málsviðgerðina, sambært § 3, stk. 1, 2. pkt. í lótingslóg nr. 61 frá 10. mai 2000 um fiskivinnuráð.

Síðani 2001 hefur bygnaðurin í ráðgevingini verið hesin:

Broytingin frá 2001 hefur ikki virkað eftir ætlan. Framman undan eftirkannaði Skipanarnevndin vísindaligu stovnsmetingarnar og eisini metingarnar hjá Stovnsrøktarnevndini og gjørði út frá hesum eitt greitt tilmæli um fiskidagar fyri fylgjandi fiskiárið til landsstýrismannin at taka støðu til.

Hetta verður ikki gjørt við galdandi skipan og landsstýrismaðurin kann fáa tilmæli, sum ikki samansjóða ta vitan, sum kemur úr vísindaligum kanningum og ta vitan, sum finst í vinnuni. Somuleiðis hefur ráðgevingin ikki fylgt tí mannagongd, sum var ætlað í 1996, at tilmæli til landsstýrismannin um fiskidagar fyri hvønn skipabólk fyri allan fiskiskapin eftir botnfiski undir Føroyum skuldi vera vísindaliga undirbygt.

Tó var ásetingin um limir í Skipanarnevndini óheppin. Tað var ikki gagnligt, at tilmælendi partarnir eisini vóru limir í Skipanarnevndini.

Fiskorkunevndin mælir til, at Skipanarnevndin og Stovnsrøktarnevndin verða endurstovnaðar. Í endurstovnaðu Skipanarnevndini eiga at vera ein formaður, eitt fólk við fakligum kunnleika til at kanna stovnsmetingar og broytingar í veiðievnunum hjá fiskiflotanum, sum ikki hefur tikið lut í stovnsmetingini frá Fiskirannsóknarstovuni, og ein síðani ein búskaparfrøðingur.

Fyri at halda fast um ta ábyrgd, sum vinnan tók av skipanini í 1996, eiga at vera trý vinnumboð í nevndini, eitt fyri trol, eitt fyri útróður og eitt fyri línu. Vísindaliga grundarlagið kemur úr tilfarinum frá Fiskirannsóknarstovuni, og vitanin, sum er í vinnuni

kemur frá Stovnsrøktarnevndini, sum eigur at skipa seg sjálva. Vísindaliga tilfarið og vitanin frá vinnuni verða samansjóðað í einum tilmæli frá Skipanarnevndini.

Tað eigur klárt at verða ásett, hvat tilfar tørvur er á fyri at stilla fiskidagatalið rætt. Hetta er regluliga at rokna fiskidagatalið út eftir seinastu stovnsmetingum eftir frymlinum, sum nýttur varð í 1995-96, tá skipanin varð sett í verk. Hetta arbeiðið eigur Fiskirannsóknarstovan at gera. Hon eigur dátusavnið og stovnsmetingarnar. Um tað er neyðugt at gera hetta á hvørjum ári, eigur at verða kannað.

Skipanarnevndin skal kunna útvega sær búskaparlig tilmæli at hava við í viðgerðini av tilmæli um fiskidagar.

Nevndin hevur ikki tikið støðu til, um tað er rætt at varðveita skipanina við at fiskidagatalið á hvørjum ári skal ásetast við lögtingslóg. Í grannalondum okkara er vanlig skipanin, at ráðharrin hevur heimildina at áseta reglur fyri fiskiskapi. Tá lógin um vinnuligan fiskiskap varð samtykt í 1994, varð hildið, at fiskivinnumál vóru so týðandi politisk, at tað var neyðugt at lögtingið staðfesti ásetingarnar.

6.2.3 Vísindaliga grundarlagið - ráðgeving

6.2.3.1 Lívfrøðiligir karmar

Um hetta er stutt at siga, at tað er neyvan nakar ivi um, at dátugrundarlag, stovnsmetingar og fiskifrøðiligt tilfar annars er til staðar, men tað hevur ikki verið sett fram á ein slíkan hátt, at tað hevur kunnað verið grundarlag undir at áseta fiskidagarnar.

Í hesum sambandi hevur Fiskirannsóknarstovan ført fram, at tørvur er á at táttá í eftirlitið við at fiskidagbøkur og avreiðingarseðlar eru rætt førd, so tey eru til taks í dátugrundarlagnum fyri stovnsmetingunum. Eisini eiga øll hagtøl viðvíkjandi fiskivinnuni at verða samskipað, so at álítandi tøl eru til taks til fyri allar brúkarar.

Nevndin mælir til, at meira verður granskað í sambandinum millum eginleikar og tøkni hjá skipum og veiðievni.

6.2.3.2 Búskapur

At kalla ongar kanningar av veiðikapasiteti og búskapinum í fiskiflotanum og fiskivinnuni sum heild hava verið tøkar hjá nevndini. Hetta ger tað ringt at meta um ásetingarnar í lógini um vinnuligan fiskiskap eru í samsvar við kravið um at vera búskaparliga burðardyggar.

Lögtingið legði frá byrjan sterkar forðingar fyri at keypa og selja fiskidagar. Hetta var imóti greiðu tilmælunum frá Skipanarnevndini í 1996. Hetta kom helst av ótta fyri, at størri fiskiførini keyptu fiskidagar frá kapitalveikaru útróðrabátunum inn undir seg.

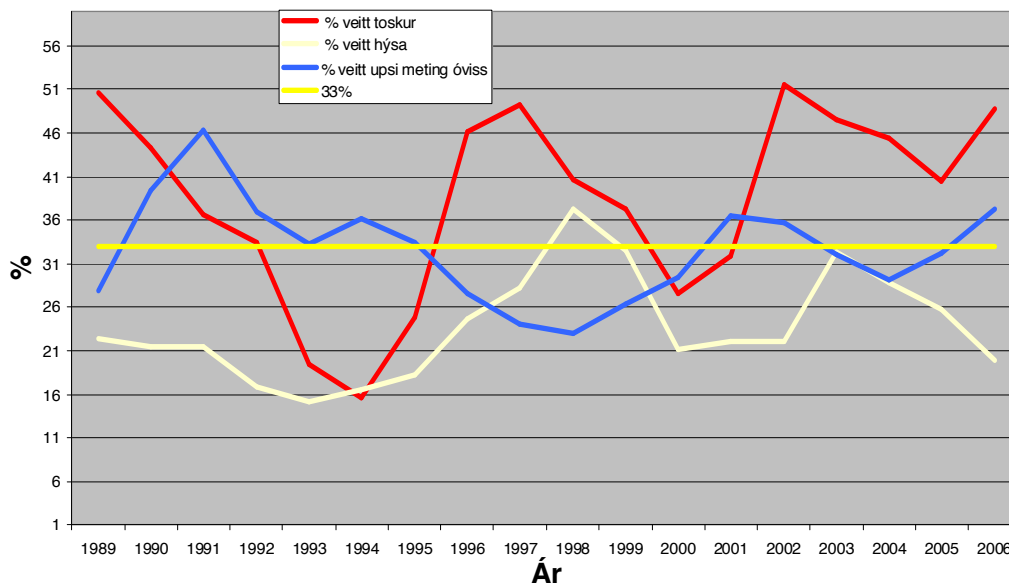
Í staðin avgjörði lögtingið seinni, at mögulegt skuldi vera at leggja veiðiloyvi og fiskiloyvi saman og á hendan hátt at fáa fatur á fiskidøgum. Seinni vísti tað seg kortini, at hendan loysnin í fleiri førum var óheppin og bleiv ring at umsita og gjørdist ein meginorsøk til, at ásetingar eru vorðnar torskildar, samstundis sum tað er ringt hjá vinnuna at hava eina gjøgnumskygda og klára mynd av, hvat ber til og hvat ikki ber til. Nærri verður greitt frá hesum í parti 4.2 “Lógarbrotyingar, kunngerðir og umsitingarpraksis.”

Nevndin er púra samd um, at politisku avgerðirnar um at avmarka møguleikarnir fyri at keypa og selja fiskidagar og brotyingarnar í lógini viðvíkjandi samanlegging av loyvum og øðrum hava gjørt, at øll eggjan til at laga flotan til at fáa til vega bestu búskaparligu úrslitini, er horvin og at lógin í núverandi líki ikki livir upp til krøvini um, at veiðan er búskaparliga burðardygg, soleiðis at mest mögulegt virði fæst fæst burturúr hjá fiskivinnuni yvirhøvur.

6.2.4 Lívfrøðiligir karmar - Úrslit

Hyggja vit at stovnsmetingini í 2007, er myndin hendan. Tað er % veitt í tali, sum verður víst.

% veitt hvørt ár eftir seinastu stovnsmeting 2007

Mett verður at stovnsmetingin í 2007 er álítandi fyri árinum 2002 og aftureftir.

Hvat hendir aftan á 2002, vita vit ikki frá stovnsmetingunum, men ábendingar eru frá kanningunum av veiðievnum hjá skipabólkunum og brotyingum í umsitingarpraksis,

Fiskiorkuneyndin mars – maí 2008

Frágreiðing til landsstýrismanninn í fiski- og tilfeingismálum júní 2008

sum verða umrøddar í parti 4 og 5, at veiðitrýstið kann vera økt, hóast at talið av fiskidøgum er minkað við yvir 20 %.

Um fiskidagatalið, sum er ásett fyri árinum 2002 og frameftir er tað rætta til at røkka veiðisetninginum fara nærri útrokningar hjá Fiskirannsóknarstovuni at siga meira um.

6.2.5 Búskaparlig burðardygd - Úrslit

Neyndin hevur ikki havt tilfar um búskaparligu úrslitini frá 1996 til í dag. Viðmerkjast kann, at stovnsstöðan er bara partur av tí, sum ávirkar búskaparligu úrslitini. Enn einaferð skal verða víst á tørvin á búskaparligari gransking í fiskivinnuni.

7 Gongdin 1996 -2008

7.1 Lutfalsliga fiskideyðatalið 1995 til 2007, roknistykkið 1995-1996 endurtikið

Hetta tilfarið er ikki tøkt enn.

7.2 Lógarbroytingar, kunngerðir og umsitingarpraksis 1996 -2007 við atliti at tryggja, at fiskiorkan ikki veksur.

Í parti 4 verður greitt frá ymiskum hugtøkum í samband við veiðievni hjá fiskiførum. Hesi hugtøk hava stóran týðning fyri rætta umsiting av veiðiloyvum, fiskiloyvum og umseting av fiskidøgum. Hugtøkini eru knýtt at frøðiliga heitinum veiðievni hjá fiskiførum og at heildarveiðitrýstinum, sum er tað sama, sum heildarfiskideyðatalið í stovnsmetingum.

Ávirkanin, sum fiskiskapur hevur á hvønn einstakan aldursbólkin í einum fiskastovni, verður fiskifrøðiliga lýst við hugtakinum fiskideyðatal. Tað sigur, hvussu stóran partur av aldursbólkinum verður dripin av fiskiávvum. Í fiskifrøðiligari viðgerð verður tó hugtakið veiðitrýst brúkt um miðal fiskideyðatal fyri teir týðningarmestu aldursbólknar í fiskiskapinum. Veiðitrýstið á ein fiskastovni sipar sostatt til, hvussu stóran part fiskiflotin veiðir burtur úr stovninum.

Tað er ein týðandi partur av stovnsmetingararbeiðnum at rokna veiðitrýstið. Grundarlagið undir hesum arbeiðinum eru aldursbýtið í veiðuni, fiskiveiðuhagtøl og tilfar frá kanningum við fiskirannsóknarskipi. Veiðitrýstið einsamalt sigur tó onki beinleiðis um, hvussu stóran fiskiflotin er og umvent. Skal veiðitrýstið broytast við tillaging av stødd fiskiflotans og fiskidagatalinum, má sambandið millum veiðitrýstið og flotan lýsast. Á tann

hátt ber til at siga, hvørja ávirkan broytingar í fiskiflotanum hava á veiðina og á fiskastovnin.

Endamálið umsitingarlíga er m.a. at tryggja, at flyting og samanlegging av veiðiloyvum ella fiskiloyvum og handil við fiskidøgum ikki føra til økt veiðitrýst.

Niðanfyrri eru tvær talvur yvir lógarbroytingar, kunngerðir og umsitingarpraksis síðan 1996.

Í talvu 1 um broytingar í avhending av fiskidøgum sæst m.a., at avhending av fiskidøgum verður loyvd í 1996 í lutfallinum 1-1. Í 1998 kemur hugtakið “veiðievni” í lógina. Árið eftir kemur ein kunngerð við talvu við umrokningarfaktorum býtt á 8 bólkur, sum í 2003 gerast 10 í tali.

Í 1996 verður skott sett í, soleiðis at ikki ber til at avhenda frá húk til trol í bólki 4. Fram til og við 1999 ber tó til at avhenda dagar umvegis bólk 3 til bólk 4. Við kunngerðini frá 2000 verður forðað fyri hesi manngongd.

Frá 2002 kunnu fiskidagar avhendast í bólkunum 2, 3 og 4 undir einum. Í 2005 kunnu hesir bólkur avhenda fiskidagar í egnum bólki. 110 tons skottið fær gildi frá og við 2005.

Frá 1996 er trýggja-mánaðarreglan galdandi, soleiðis at nærum allar avmarkingar verða tiknar burtur í sambandi við avhending av fiskidøgum, tó við ávísingum undantøkum.

60%-reglan fær gildi frá og við 2002.

Samanumtikið kann sigast, at lógin og kunngerðirnar við m.a. avmarkingum í avhending frá húki til trol og øvugt í ávísing mun taka hædd fyri einari møguligari øking í veruligu fiskiorkuni, sum kann standast av avhending av fiskidøgum. Men tann veruleiki, at nærum allar avmarkingar verða tiknar burtur seinastu trýggjar mánaðirnar av fiskiárinum, elvir í veruleikanum til, at veruliga fiskiorkan í øllum flotanum í fiskidagaskipanini kann økjast, hóast dagarnir verða umroknaðir. Mett verður tí, at trýggja-mánaðarreglan kann skeikla fiskidagaskipanina.

Í talvu 2 um broytingar í flytingum og samanlegginum av veiði- og fiskiloyvum sæst m.a., at flyting av veiðiloyvum er loyvd frá og við 1994. Í 1999 verður 40 tons skott sett í gildi, sum fer úr gildi í 2002, tá 15 tons skott verður sett í gildi. Í 2005 verður 110 tons skott sett í gildi.

Í lógini verða ymisk hugtøk nýtt í sambandi við flyting av veiðiloyvum. Í 1994 verður hugtakið, “orka”, nýtt, og í 1997 verður hugtakið, “fiskiorka”, nýtt, tó uttan at tað verður allýst. Flytingar av veiðiloyvum vórðu tó gjørdar við støði í veiðievni skipsins í 1998, sum í praksis merkti, at fiskidagarnir vórðu stillaðir við støði í umrokningarfaktorum. Í 2000 verður fiskiorka útroknað við støði í kvadratsrótfrymlinum. Frá og við 2003 verður fiskiorka roknað út við støði í rúmmetur-prinsippinum.

Í 1998 verður samanlegging av veiðiloyvum loyvd, tá tvey ella fleiri veiðiloyvir kundu leggjast saman til eitt undir ávísum treytum. Í 1999 verður forðað fyri hesum, tá í mesta lagi tvey veiðiloyvi kunnu leggjast saman til eitt undir ávísum treytum.

Samanumtikið verður mett, at lógin, kunngerðin og siðvenja í ávísan mun taka hædd fyri, at fiskiorkan ikki økist. Tó kann spurningur setast við, um umrokningartalvan er nøktandi, tí bólkabýtið tekur støði í fysiskum dimensiónum av skipinum. Sum dømi kann nevast, at um eitt veiðiloyvi hjá einum línubáti verður flutt á ein annan og minni línubát, sum eru í sama bólki í umrokningartalvuni, men seinni og minni línubáturin hevur fleiri húkar enn tann fyrri, er fiskiorkan sambært rúmmetur-prinsippinum ikki økt, men tó er veruliga fiskiorkan økt.

Spurningur kann eisini setast við, um ein avmarking sum t.d. at í mesta lagi tvey veiðiloyvi kunnu leggjast saman til eitt undir ávísum treytum, er lívfrøðiliga og búskaparliga nøktandi. Lógin forðar t.d. ikki fyri, at tvey veiðiloyvi verða lögð saman til eitt, sum síðani verður lagt saman við einum øðrum veiðiloyvi. Hetta merkir, at í veruleikanum verða trý veiðiloyvi lögð saman til eitt.

Mett verður tí samanumtikið, at avmarkingarnar í lógini, kunngerðini og siðvenju gera skipanina í sambandi við flytingar og samanleggingar av loyvum óneyðuga stírvna, umframt at hesar í ov lítlan mun taka hædd fyri búskaparligari menning. Sæð við einum búskaparligum sjónarmiði skeikla avmarkingarnar við øðrum orðum fiskidagaskipanina.

Mett verður, at vinnan í mest møguligan mun sjálv skal hava møguleikan at menna seg búskaparliga uttan við beinleiðis forðingum í lógini, sum búskaparliga skeikla fiskidagaskipanina. Skipanin skal tó í hesum sambandi taka lívfrøðilig atlit, soleiðis at veruliga fiskiorkan ikki økist, tá veiðiloyvi verða flutt ella lögð saman.

Fiskidagaskipanin tekur støði í veiðievni skipsins, og lívfrøðilig og búskaparlig atlit eiga at verða tikin í umsitingini av lógini. Veruliga fiskiorkan eigur at verða allýst og roknað út samsvarandi hesum. Sí nærri frágreiðing um hesi viðurskifti undir pkt. 8.2 og 8.5.

Við støði í omanfyristandandi kann staðfestast, at hóast umsitingin handlar rætt, sbt. galdandi lóggávu, kann fiskidagaskipanin fara á glið.

Fiskiorkuneyndin mars – maí 2008

Frágreiðing til landsstýrismanninn í fiski- og tilfeingismálum júní 2008

Talva 1: Broytingar í afhending av fiskidögum – stuttur samandráttur yvir hövuðsbroytingar í § 14 í lóg um vinnuligan fiskiskap og kunngerðum givnar við heimild í lógini

Ár	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2005	Saman- skrivning
Broytingar										
Hugtøk	Umseting loyvd	Umseting, leiga og lán loyvt/umseting	Umseting/veiðuevni	Lating			Avhending			Avhending
Lutfall	1-1		Veiðuevni	<i>Kunngerð:</i> Talva við umrokningarfaktorum m bytt á 8 bólkur	<i>Kunngerð:</i> Talva við umrokningarfaktorum bytt á 8 bólkur	<i>Kunngerð:</i> Talva við umrokningarfaktorum bytt á 8 bólkur	<i>Kunngerð:</i> Talva við umrokningarfaktorum	<i>Kunngerð:</i> Talva við umrokningarfaktorum bytt á 10 bólkur		Veiðuevni / talva við umrokningarfaktorum bytt á 10 bólkur
Tíðarskeið	Upp til 5 ár	10 ár (seinni í árinum)	Upp til 10 ár í senn				1 fiskiár í senn ella endaliga			1 fiskiár í senn ella endaliga
3-mánaðarreglan	3 mánaðarreglan galdandi fyri hövuðsbólkar, tó undantikið húk til trol í bólki 4	3 mánaðarreglan galdandi fyri hövuðsbólkar, tó undantikið húk til trol í bólki 4					3 mánaðarreglan er galdandi fyri hövuðsbólkar, undantikið bólki 4T og 5			3 mánaðarreglan er galdandi fyri hövuðsbólkar, undantikið bólki 5 og 4T
60%-reglan							60%-reglan fær gildi			60%-reglan
Skott, v.m.	Í hvørjum skipabólki sær (egnum bólki) Bólk 4, húk til trol	Í hvørjum undirbólki sær / Innanfyri hvønn undirbólk. Lutvíst bólk 4 til 5, og húk til trol í bólki 4			Bólkur 3 frá bólk 4 til trol		Hövuðsbólkunum 2, 3 og 4, (2, 3 og 4 undir einum), tó undantikið húk til trol og øvugt. Lutvíst bólk 4T og 5	Bólkur 3, 4A og 4B til trol, Bólkur 2 og 4A og 4B til húk, Bólk 5 til hinar bólkar, Bólk 4 húk til trol, Bólk 4 húk umvegis aðrar bólkar til bólk 4 trol	Hövuðsbólkunum verður broytt til hövuðsbólkinum 2, 3 og 4, (bólkur 2, 3 og 4 í egnum bólki), 110 tons,	Bólkur 4, húk til trol, 110 tons Bólkur 2, 3 og 4 í egnum bólki, v.m.
Broyting sambært	LL 50/20.06.96	LL 84/06.06.97, LL 133/09.08.97	LL 69/18.08.98	§ 1, stk. 2 og § 3 í kunngerð nr. 70/27.07.99 um lating av fiskidögum	§ 1, stk. 2 og 3, og § 3 í kunngerð nr. 91/25.05.00 um lating av fiskidögum	§ 3 í kunngerð nr. 93/31.05.01 um lating av fiskidögum	LL 38/26.03.02, og § 3 í kunngerð nr. 70/25.06.02 um afhending av fiskidögum	§ 4, stk. 2-4 og § 5 í kunngerð nr. 46/09.04.03 um afhending av fiskidögum	LL 68/23.05.05	(Saman-skriving)

Fiskiorkuneyvndin mars – maí 2008
Frágreiðing til landsstýrismanninn í fiski- og tilfeingismálum júní 2008

Talva 2: Broytingar í flytingum og samanleggingum av veiðiloyvum – stuttur samandrættur yvir hövuðsbroytingar í § 8 í lóg um vinnuligan fiskiskap, herundir fiskiorkuútrokningum, kunngerðum givnar við heimild í lógini og síðvenju

Broytingar	1994	1997	1998	1999	2000	2002	2003	2005	Samanskriwing
Hugtök í lóg	Orka	Fiskiorka					(Fiskiorka í kunngerðum)		
Útrokning av fiskiorku			Veiðieivni, stilling í fiskidögum, við stóði í umrokningarfaktorum		<i>Síðvenja:</i> Kvrót(BT*kW), Kvrót(L*B*D) fyri tey skip, ið ikki hava skrásett BT ella BRT		<i>Kunngerðir:</i> L*B*D fyri fiskifør, ið royna við húki, L*B*D*maskinorka (kW ella HK) fyri fiskifør, ið royna við trolí. <i>Síðvenja:</i> maskinorka: mest møgulig framtøkumegi		L*B*D fyri fiskifør, ið royna við húki, L*B*D*maskinorka (kW ella HK) fyri fiskifør, ið royna við trolí, maskinorka: mest møgulig framtøkumegi
Flytingar (skott)	<i>Flyting av veiðiloyvum løyvd</i>			40 tons		15 tons (40 tons sett úr gildi)		110 tons	15 tons 110 tons
Samanlegging			<i>Samanlegging løyvd</i> 2 ella fleiri veiðiloyvir kunnu leggjast saman til 1 undir ávísu treytum, m.a. fiskiorku, ræðisavmarking v.m.	Í mesta lagi 2 veiðiloyvir kunnu leggjast saman til 1 undir ávísu treytum, m.a. fiskiorku, ræðisavmarking v.m.					Í mesta lagi 2 veiðiloyvir kunnu leggjast saman til 1 undir ávísu treytum, m.a. fiskiorku, ræðisavmarking v.m.
Broyting sambært	LI 28/10.03.94	LI 84/06.06.97	LI 69/18.08.98 (Síðvenja)	LI 49/10.05.99	(Síðvenja)	LI 38/26.03.02	§ 9, stk. 1 í kunngerð nr. 51/11.04.03 (sett úr gildi við kunngerð 75/13.06.06, tó uttan realitetsbroyting fyri útrokning av fiskiorku fyri fiskifør 15 tons og stórrí), og § 2, stk. 1 í kunngerð nr. 48/09.04.03 (sett úr gildi við kunngerð nr. 104/14.09.05, um m.a. útrokning av fiskiorku fyri útroðrabátar undir 15 tons) (Síðvenja)	LI 68/23.05.05	(Samanskriwing)

7.3 Fýra dæmi, sum lýsa avleiðingarnar av fyrr- og núverandi lóg, kunngerð og umsitingarligum praksis í sambandi við at flyta og leggja saman veiðiloyvi og týðningin av fiskidøgum í hesum sambandi.

Dæmi 1 – flyting, sbrt. § 8, stk. 2 í lóg um vinnuligan fiskiskap:

Eitt felag fær tilsøgn um at flyta veiðiloyvið hjá einum skipi á annað skip í bólki 4A. Fiskidagarnir verða umroknaðir við einum faktori á 0,35.

Hædd verður við øðrum orðum tikið fyri veiðievnum í hesum samanhangi.

Dæmi 2 – samanlegging, sbrt. § 8, stk. 3 í lóg um vinnuligan fiskiskap:

Eitt felag fær tilsøgn um at flyta veiðiloyvini hjá tveimum skipum á annað skip í bólki 3. Fiskidagarnir frá fyrra skipinum verða roknaðir við einum umrokningarfaktori á 0,75, og frá hinum skipinum við einum umrokningarfaktori á 0,58.

Eisini her verður hædd tikin fyri veiðievnum.

Dæmi 3 – samanlegging, sbrt. § 8, stk. 3 í lóg um vinnuligan fiskiskap:

Eitt felag fær tilsøgn um at flyta veiðiloyvini hjá tveimum skipum á annað skip í bólki 4B. Frá øðrum skipinum verða fiskidagarnir umroknaðir við einum faktori á 0,78 og frá hinum við 1.

Her verður lutvíst tikið hædd fyri veiðievnum. Skipið, har dagar verða fluttir frá í lutfallinum 1:1, er í sama bólki í umrokningartalvuni, sum skipið, har veiðiloyvini verða flutt á. Skipið, har veiðiloyvini verða flutt á, er tó størri enn skipið, har dagarnir verða fluttir 1:1. Fiskidagarnir, sum fyrr vórðu gagnnýttir av einum minni skipi, verða nú gagnnýttir av einum størri skipi. Veruliga fiskiorkan økist tí alt annað líka, hóast transaktiónin er røtt sambært umrokningartalvuni.

Mett verður, at lóggávan eigur at verða endurskoðað í sambandi við slíkar transaktiónir, herundir serliga har fiskidagar verða fluttir í lutfallinum 1:1, tá veiðiloyvi verða lögð saman og flutt á størri skip.

Dæmi 4 – samanlegging, sbrt. § 8, stk. 3 í lóg um vinnuligan fiskiskap, v.m.

Eitt felag fær tilsøgn um at leggja veiðiloyvini hjá tveimum skipum á annað skip. Frá øðrum skipinum verða fiskidagarnir umroknaðir við lutfallinum 1:1. Hitt veiðiloyvið hevur ongar fiskidagar knýttar at sær, og tí eru ongir fiskidagar at umrokna.

Veiðiloyvini frá hesum skipum verða lögð saman til annað størri skip. Hetta merkir, at eitt størri skip fær tillutað sama dagatal, sum eitt minni skip. Ein slík transaktión merkir tí eisini, at eitt veiðiloyvi við ongum fiskidøgum fær sama dagatal svarandi til dagatalið, sum verður flutt frá hinum skipinum.

Veiðiloyvi við ongum fiskidøgum kunnu sostatt “spinna” fiskidagar, tá hesi verða lögð saman við øðrum veiðiloyvum við fiskidøgum knýttum at sær. Veruliga fiskiorkan økist við øðrum orðum, og fiskidagaskipanin verður skeiklað.

7.4 Eftirlit - Fiskiveiðieftirlitið

Vanliga verður hildið, at eftirlitið við fiskidøgum og stongdum leiðum er einfalt, og at ongar eggjanir eru í skipani til ikki at geva upp veiðu ella blaka fisk út. Hetta er tó ikki galdandi fyri reglurnar fyri mest loyvdari veiði av toski hjá lemmatrolarum og trolarum við loyvi at trola innan fyri 12 fjórðingar. Her eigur eftirlitið at vera hert.

Eisini eigur at verða kannað, hvussu eftirlitið er við 6-fjórðinga regluni hjá línuskipum, at ikki verður fiskað í kassunum og við serligum tiltøkum at verja ungfisk fyri øll fiskasløg og allar skipabólkar.

7.5 Broytingar í tøkni 1995 til 2007.

Hóast tað altíð er ein líðandi menning í veiðievnum, verður mett, at lop í tøkni í tíðarskeiðinum hava havt minni týðning, enn broytingar, sum eitt nú standast av samanleggingum av veiðiloyvum, og tá nýggj skip koma inn fyri gomul.

7.6 Meting av fiskimegi (capacity) 1995 til 2007

Skotið verður upp, at fiskimegið verður verður kannað í samband við kanningum av búskapinum í fiskivinnuni. Víst verður til altjóða mannagongdir, soleiðis sum tær eru ásettar í FAO. (FAO IPOA capacity).

7.7 Bólkur 5

Neyndin vísir á, at hagtalstílfarið viðvíkjandi bólki 5 er ikki nøktandi og at tað tí er trupult at gera nakrar niðurstøður um hendan bólkin. M.a. hevði neyndin ikki fingið upplýsingar um, hvussu nógv hesin bólkur veiðir av hvørjum aldursbólki. Hesin bólkur eigur at hava somu fráboðanarskyldur til Fiskiveiðieftirlitið sum bólkarnir 2-4.

Fiskiorkunevndin mars - mai 2008
Frágreiðing til landsstýrismannin í fiski- og tilfeingismálum juni 2008

Hetta tilfar hefur verið tøkt hjá nevndin frá fiskivinnuumsitingini:

VEIÐA VIÐ FØROYA . Í TONSUM TOTALT.				Veiði av toski. Fø. øki býtt á bólkar.					2002-2007		
		1	2	3	4A	4B	4T	Gørn	5A	5B	Í alt
2007		1868	899	4130	501	880	759	43	1720	858	11658
2006		1380	1105	3900	743	1106	991	180	2115	1026	12546
2005		4657	1804	3588	1104	3140	118	443	1975	989	17818
2004		4714	3703	5385	1550	4284		350	2585	1657	24228
2003		5284	3577	8279	2643	8123		543	4254	3744	36447
2002		1670	4239	8142	3543	10465		115	4527	3885	36586
		17705	14428	29294	9583	27118	1109	1631	15456	11301	

Prosentvís nøgd av toski.			Innanhýsis í bólkunum, prosentbýti grundað á tons.						2002-2007		
		1	2	3	4A	4B	4T	Gørn	5A	5B	
2007		16,0	7,7	35,4	4,3	7,5	6,5	0,4	14,8	7,4	100,0
2006		11,0	8,8	31,1	5,9	8,8	7,9	1,4	16,9	8,2	100,0
2005		26,1	10,1	20,1	6,2	17,6	0,7	2,5	11,1	5,6	100,0
2004		19,5	15,3	22,2	6,4	17,7	0,0	1,4	10,7	6,8	100,0
2003		14,5	9,8	22,7	7,3	22,3	0,0	1,5	11,7	10,3	100,0
2002		4,6	11,6	22,3	9,7	28,6	0,0	0,3	12,4	10,6	100,0
		21,8	12,9	32,9	7,5	18,5	3,8	1,8	16,3	9,5	100,0

Toskur	FISKASTØDDIR PR. BÓLK Í PROSENTUM.										Øll ár í meðal
	1	2	3	4 A	4 B	4 T	5 A	5 B	Tils.		
Samtalt.	1	5	7	15	5	8	6	2	2		7
2002-2007	2	34	28	25	8	11	11	6	6		18
	3	46	49	36	33	34	36	35	34		38
	4	14	15	21	45	40	35	47	46		31
	5	1	1	3	9	7	12	10	12		6
		100	100	100	100	100	100	100	100		100

Talvurnar vísa, at bólkur 5 hefur fiskað ein vaksandi part av toskinum, hóast tøluni hava verið innan fyri leiðbeinandi býtið millum skipabólkarnar, og at hesin bólkur tekur smærri fisk, enn hinir bólkarnir.

Í upprunaliga uppskotinum frá Skipanarnevndini í 1996, var skilt millum fult riknar og ikki fult riknar útróðrabátar undir 20 BRT. Úrslitið av útrokningunum var, at hesin bólkurin fekk tillutað 15000 líndagar, teir fult riknu 13000 og teir ikki fult riknu 2000.

Við niðurskurði í dagatali upp á 21 % áttu tøluni í dag at verið ávíkavist 10270 og 1580 dagar.

Í politiskari semju var talið av fiskidøgum til hendan bólkin hækkað til 23000 dagar fyri fiskiárið 1997-98. Staðfest tal av nýttum døgum 1997–2007 er:

	97-98	98-99	99-00	00-01	01-2	02-3	03-4	04-5	05-06	06-07	
5	23625	22444	22444	21322	22444	22444	21776	21123	21235	20598	

Nevndin skjýtur upp, at vent verður aftur til upprunaliga uppskotið hjá Skipanarnevndini frá 1996.

Heildartalið verður 11800 dagar og bólkur 5A fær 87 % av hesum. Í bólki 5A verða fiskidagarnir skipaðir á sama hátt, sama fyri bólkarnar 2-4. Talan er um egnar fiskidagar, sum kunnu seljast og keypast.

Tað eigur at vera tryggjað, at skipanin við studningi til hendan bólk ikki førir við sær, at veiðitrýstið veksur.

8 Samanbering av veiðievnum eftir tveimum útrokningarháttum

8.1 Útrokningar bygdar á fiskideyðatal - lutfals fiskideyðatalið 1995 til 2007 hjá bólki 2 – 5

Niðurstøður her eru ikki móguligar, fyrr enn nevndin hefur fingið fiskidagaútrokningarnar hjá Fiskirannsóknarstovuni.

8.2 Útrokningar bygdar á eginleikar hjá einstøkum skipum

Niðurstøða av kanninum hjá Bjarta Thomsen.

- Húkatalið fyri hvønn veiðidag hjá línuskipum vaks fram til 1998, men hefur verið stöðugt síðani.

- Talið av tímum tóvað var hvønn veiðidag, vaks fram til 1998, var síðani støðugt, men vaks aftur 2005-2007
- Smærru trolararnir hava broytt veiðimynstur, so meira verður roynt eftir “flatfiski” og minni eftir toski.
- Nýggju pørini fiska 40-50 % meira enn teir trolararnir, teir komu í staðin fyri.
- Tá mettt verður um veiðevnini hjá trolarum, er samanhangurin millum pelatrekk og veiðevni betri, enn samanhangurin við kilowatt.

8.3 Meting hjá trolkønum

Út frá gjøgnumgongd av hvørjum einstøkum skip ella pari, er niðurstøðan fyri partrolararnar, at effektiviteturin er vaksin meira enn tað, sum er tikið inn við minkaðum dagatali. Við eini veking av hesum metingum, verður komið fram til, at fyri partrolararnar er effektivtetsøkingin er 35 %.

Fyri lemmatrolararnar er broytingin sera lítil frá 1996 til 2008.

Fyri trolbátarnar í bólki 4T er ikki so stórir munur á teimum gomlu og nýggju trolbátunum teir góðu summer-mánaðirnar. Munurin kemur til sjóndar, tess verri umstøðurnar eru á sjónum. Av teimum 1780 døgnum, sum eru í bólkinum í ár, eru 1020 dagar á landleiðini. Teir dagarnir broytast lutfalsliga ikki nógv, hóast skipini gerast betri. Men á heystardegi er munurin stórir. Allur hesin bólkur er útskiftur og samlaða pelatrekkið er nógv vaksið og metingin er, at økingin í effektivitetinum er 30 %.

8.4 Meting hjá húkakønum

Við støði í uppgerð av tillutaðum døgum og brúktum døgum og hugsaðum húkum og brúktum húkum, umframt flyting millum bólkar, er ein meting gjørd av, um veiðiorkan í línuflothanum er økt. Lagt er ikki upp fyri, at bátar ávísar tíðir á árinum royna við snellu og eingi tøk tøl eru heldur fyri býtið millum línu og snellu.

Niðurstøðan er, at veiðiorkan í línuflothanum sum heild er ikki nógv broytt frá 1997 til 2007.

Í eini samanlegging fyri Bólk 3, Bólk 4B og 4A er húkatalið í 2006/2007 eitt sindur hægri, enn tað var í 1997/98, men tað drigna talið er eitt lítið sindur minni. Hóast ein vøkstur er í brúktum døgum og brúktum húkum í Bólki 3, so er minkingin so stór í hinum báðum bólkunum, at talan verður um eina samanlagda minking.

At fleiri loyvi eru endað í Bólki 3 ger, at meira av toskinum og hýsuni í línuflothanum verður fiskað longur úr landi í dag, enn í 1996.

Viðvíkjandi bólki 5 er prosenttalið í tonsum av toski og hýsu, sum bátarnir í Bólki 5 eiga og taka út, nærum tað sama í 1997 sum í 2007.

8.5 Metingar av fiskiorku og veiðievnum, tá veiðiloyvi vera lögð saman, nýggj skip koma inn fyri gomul, og tá fiskidagar verða fluttir

Neyndin hevur hesi tilmæli:

Tá fiskiorkan hjá trolarum verður mett, verður pelatrekk og stødd á skipi nýtt í fyrstu syftu. Lagt verður upp at eftirkanna, hvat veiðan hevur verið eftir nýggju útrokningini. Pelatrekkið eigur at víga mest í metingini.

Tá fiskiorkan hjá línuskipum verða mett, verður dentur lagdur á, hvussu nógvur húkar fiskifarið kann seta. Lagt verður upp at eftirkanna, hvat veiðan hevur verið eftir nýggju útrokningini.

Umrokningarfaktorar fyri fiskidagar mugu roknast út frá lutfalsliga fiskideyðatalinum hjá bólkinum.

Umhugsað eigur at vera, hvørt eftirlitið við hesum ásetingum kann skipast betri t.d. við beinleiðis elektróniskari rapportering frá feltinum.

8.6 Eru fiskidagarnir í 2007 í samsvar við at bert ein triðingur av stovnunum í tali verður fiskaður hvørt árið?

Bíðar eftir útrokningum hjá Fiskirannsóknarstovuni.

9 Heimildir, sum eiga at vera í skipanini

9.1 Ásetingar um reiðskap

Meginreglan er, at um broytingar eru í reiðskapi, sum t.d. nýtsla av tveimum ella fleiri trolum, skal heimild vera fyri, at møguligur effektivitetsbati verður mótroknaður í fiskidøgum.

9.2 Heimildir, sum gera tað møguligt at tryggja, at veiðitrýstið ikki økist av fyrisitingaligum avgerðum, t.d. í sambandi við avhending av fiskidøgum og flytingum og samanleggingum av loyvum.

Meginreglan má vera at hava heimild ikki at játta umsóknum, sum føra til at veiðitrýstið økist.

9.3 Heimildir at útvega ráðgeving, sum tryggjar, at skipanin er burðardygg.

Í lóg ella kunngerð verður greitt ásett hvørjar útrokningar skulu liggja til grund fyri vísindaligu ráðgevingini.

9.4 Eftirlit - Fiskiveiðieftirlitið

Ein ársfrágreiðing um eftirlitsarbeiðið og hagtøl um brot eigur at verða latin frá Fiskiveiðieftirlitinum.

9.5 Almennur veiðisetningur fyri skipanina

Í lógini eigur hesin almenni veiðisetningur fyri skipanina at verða settur:

“Lívfrøðiliga eigur skipanin við fiskidøgum og stongdum leiðum at tryggja, at í miðal yvir fimm ár verður ikki veiddur meira enn triðingurin í tali¹⁰ av teimum trimum høvuðsstovnunum: Toski á landgrunninum, hýsu undir Føroyum og upsa undir Føroyum. Fyri Føroya Banka verður serskipan sett í gildi. Um búskaparlig atlit vera løgd til grund, er parturin av stovninum í tali, sum eigur at vera veiddur á hvørjum ári, lægri enn triðingurin.”

¹⁰ The NWWG concludes that the effort management system for demersal fishes on the Faroes has been consistent with the precautionary approach and it is expected that it will continue to be consistent with the PA in the short to medium term when SSB is above the Blim proposed herein. Based on the history of the fishery and on 100 years simulations, the NWWG also concludes that the target exploitation rates of 33% of the exploitable stock in numbers of each species, corresponding approximately to $F = 0.45$ are sustainable for cod, haddock and saithe. (NWWG 2006 p.17)

10 Minniluta tilmæli

Minniluta tilmæli frá Atla Gregersen og Bjarta Thomsen

Minnilutin er ikki er samdur í øllum niðurstøðum hjá nevndini og førur tí síni sjónarmið fram serstakt.

Høvuðssetningurin

Høvuðssetningur við stýring av fiskivinnu eigur at vera, at fiskastovnar verða gagnnýttir á skilabestan hátt, bæði lívfrøðiliga og búskaparliga.

Veiðisætningurin

Ført verður fram, at tað er lívfrøðiliga burðardygt at taka ein triðing í tali úr teimum trimum stovnunum toskur, hýsa og upsi. Hetta er helst ov høgt, serliga fyri hýsu og upsa, og eigur tí at verða kannað nærri.

Umframt lívfrøðiligt mark, eigur at miðast ímóti, at búskaparliga avlopið er so stórt sum gjørligt. Hetta inniber, at helst skal ikki meira enn fjórðingurin ella fimmtingurin í tali takast úr stovninum árliga. Sostatt er brúk fyri nógv færri fiskidøgum (og harvið færri skipum), at fiska út móti sama tonsatal, har hvør fiskur er størri og hevur betri prís. Hervið vaksa inntøkurnar, samstundis sum útreiðslurnar minkað. Peningaliga avlopið í føroyskari fiskivinnu veksur sostatt almikið.

Fiskidagaskipan ella kvotur sum stýringstól

Føroyingar royndu kvotuskipan í umleið tvey ár, og fóru síðan til fiskidagaskipanina, tí hildið varð, at hetta hóskaði betur til ein blandingsfiskiskap. Kvotuskipanin hevði sínar veikleikar, men fiskidagaskipanin er heldur ikki lýtaley. Í fiskidagaskipanini er ein stórir vandi, at royndin miðvíst fer eftir dýrum fiskasløgum. Tað er ein sannroynd at toskastovnurin er niðurfiskaður undir fiskidagaskipanini í mun til hýsu og upsa. Tað er eisini ein vansi, at toskur tekur línu betur, tá lítil føði er. Tað viðførur, at veiðitrýstið eftir toski fer upp, tá tað burði farið niður og umvent.

Tað er ein vandi at halda, at fiskidagaskipanin minskar tørvin á vaktarhaldi í mun til eina kvotuskipan. Í fiskidagaskipanini eru eisini fleiri viðurskifti, sum krevja eftirlit, so sum verja av ungfiski, meskavíddir, økisfriðingar, dagatal og í ávísum førum hjáveiðuprosent. Eisini er torført at meta um broytingar í veiðiorku, tá skip verða endurnýggjað v.m, so sum víst er á í samlaða tilmælinum.

Sostatt er ein fiskidagaskipan torfør at umsita, hóast trupulleikarnir eru øðrvísi, enn í eina kvotuskipan. Í mun til eina kvotuskipan hevur ein fiskidagaskipn torført við at fyrihalda seg til tøkniliga kollveltandi nýhugsan, tí tað kann verða sera torført at umroknað veiðiorkuna.

Fiskidagaskipanin eigur tó at fáa ein móguleika afturat, har dentur verður lagdur á at bøta um veikleikarnar.

Stongdar leiðir v.m.

Ein partur av føroysku fiskidagaskipanini er at leiðir verða stongdar. T.d. eru stór øki stongd fyri troling, so at reiðskapir eru atskildir og beinleiðis troling eftir toski er minkað. Hetta er tó ikki fullgóð verja fyri toskin, tí tað er línar sum seinastu árinum hevur fiskað mest tosk.

Stongdar leiðir eiga at verða brúktar fyri at verja ávís sermerkt øki, t.d. har nógur smáfiskur heldur til og øki við varðveitingarvirði, t.d. viðbreking koralløki. Stongdar leiðir eiga ikki at verða brúktar fyri at minka veiðitrýstið sum heild (heldur ikki hjá ávísimum skipabólkum), tí hetta ger tað dýrari at fiska, enn neyðugt er. Fyri at verja tosk, eiga aðrir hættir at umhugsast, t.d. kann avgjald verða lagt á toskaveiðu, so tað gerst lutfallsliga meira áhugavert at veiða tey bíligari fiskasløgini.

Ráðgeving og áseting av dagatali

Í samband við áseting av fiskidøgum koma tilmæli frá Fiskirannsóknarstovuni og vinnuni. Fiskirannsóknarstovan hevur mælt til stóran niðurskurð, meðan vinnan hevur verið sera afturhaldandi. Føroya Løgting hevur í høvuðsheitum fylgt tilmælunum frá vinnuni. Hetta hevur ført til, at veiðitrýstið er alt ov høgt. Ein av undanførslunum hevur verið, at fiskidagaskipanin krevur serstaka ráðgeving, sum ikki hevur verið tøk, millum annað um veiðievni hjá fiskiskipum eru broytt gjøgnum árinum.

Vit halda tó, at tilmælini frá Fiskirannsóknarstovuni, hóast ávísar óvissur, hava verið nóg neyv til at vísa á, at veiðitrýstið, serliga eftir toski, hevur verið alt ov høgt í eitt langt áramál. Sostatt halda vit, at alt ov nógvir dagar eru í fiskidagaskipanini í dag. Serfrøðingar siga at ov nógvir dagar vóru frá byrjan. Herumframt eru veiðievni hjá fiskiskipum økt við árunum.

Vit halda at fiskifrøðilig og búskaparlig ástøði skal verða grundarlagið undir stýringini av fiskivinnuni í Føroyum. Tó so at vinnan skal hoyrast, so nýggjastu eygleiðingar v.m. verða tikin við. Vit eru ósamdir við samlaða tilmælið um, hvør skal ráðgeva Fiski- og tilfeingismálaráðnum viðvíkjandi áseting av fiskidagatali. Vit halda, at vinnan í hesum sambandi fær ov stóra ávirkan á ásetingina av fiskidøgum.

Eisini halda vit, at landsstýrismaðurin skal áseta fiskidagatalið og ikki Føroya Løgting.

11 Undirskjal: Broytingar í altjóðarætti og millumlandasáttmálum á fiski-vinnuøkinum, síðani lóg um vinnuligan fiskiskap var smíðað

Tilgongdir í ST víðvíkjandi sjónum

Á ST-aðalfundinum er á hvörjum ári eitt orðaskifti um havrættin og spurningar um umsiting av mannavirksemi á sjónum. ST-aðalskrivarin ger eina frágreiðing um hesi viðurskifti, bygda á frágreiðingar frá altjóða- og millumlandastovnum. Við stóði í hesi frágreiðing umrøður aðalfundurinn øll viðurskifti.

Havrættarsáttmálin, sum var undirskrivaður í 1982 og kom í gildi, tá nóg nógv lond høvdu staðfest sáttmálan í 1994, er eitt hitt mest umfatandi altjóða lógarverk, vit vita um. Serligir sáttmálar um partar av havrættinum, sum hava økt um lógargrundarlagið, vóru fingnir í lag og undirskrivaðir í 1994² og 1995³. Hin fyrri er um, hvussu lond kunnu gagnnýta havbotnin uttan fyri 200 fjórðingar. Hin seinni er ofta settur í samband við ferðandi stovnar - men hann er meira enn tað - varð undirskrivaður í 1995 og kom í gildi í 2001.

Hetta stóra lógarverk umrøður alt mannavirksemi á sjónum. Tað ber til siga, at havrættarsáttmálin og seinni sáttmálar skapa eitt lógargrundarlag fyri alla gagnnýtslu av sjónum, um tað er fiskiskapur, sigling, oljuvinna ella nýtsla av havinum sum køst. Bindandi sersáttmálar eru í sambandi við sigling og dálking og annað virksemi á sjónum. T.d. “Compliance agreement”⁴ sum FAO tók stig til.

Umframt hetta bindandi lógarverk, so eru aðrir sjálvbodnir sáttmálar, sum serliga ST-stovnurin FAO hevur tikið stig til, og sum royna at vísa á skilagóða umsiting av livandi ríkidøminum í havinum.⁵

Síðani 1992 hevur eitt annað rák tikið dik á seg. Stuðlað varð upp undir tað á alheimsfundinum í Rio de Janeiro í 1992 og í 2002 í Johannesburg. Í hesum ráki liggur høvuðsenturin á náttúruvarðveitan og í nógvum førum friðing. Hetta rák er sera sterkt og sterkir altjóðaafelagsskapir arbeiða miðvíst við at seta mark fyri at gagnnýta náttúruna. Frá gamlari tíð hevur hetta rák ella hendan rørslan á landi arbeitt við at friða økir fyri mannavirksemi, soleiðis at í dag eru uml. 10 % av landjórðini friðað, oftast í náttúrufriðingarøkjum. Henda rørsla arbeiðir nú áhaldandi við at fáa eina líknandi skipan á sjónum.

² Agreement relating to the Implementation of Part XI of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982, Seabed and the ocean floor.

³ UN Fish Stock Agreement Straddling and highly migratory fish stocks

⁴ Agreement to Promote Compliance with International Conservation and Management Measures by Fishing Vessels on The High Seas

⁵ The 1995 FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries

Fyrireikingar til orðaskifti í ST

Undan orðaskiftinum á ST-aðalfundinum verða í hvörjum ári fyrireikandi fundir hildnir á ST-hövuðsborginni. Ein er “óformliga samráðið um spurningar í havrættinum og nýtsluni av sjónum.” Hesin fundir gera eitt uppskot til partar av yvirlýsing um hesar spurningar, sum aðalfundurinn hjá ST síðani umrøður og tekur støðu til. Tað ber tí til at siga, at á hesum fundinum vera politisku kúlurnar stoyptar í altjóðaorðaskiftinum um sjógvin og hvussu vit nýta hann.

Á fundinum eru fyrst og fremst tey 226 limalondini í ST, ST-stovnar (sum FAO og IMO), millumlandastovnar, herundir økisfelagsskapirnir innan fiskiskap og náttúruvarðveitslu, og eitt stórt tal av altjóða umhvørvisfelagsskapum sum Greenpeace, WWF o.s.fr.

Í veruleikanum skuldi orðaskiftið í ST bert fingist við altjóðarætt. Stýring av fiskiskapi hoyrir heima hjá landsmyndugleikum, økisfelagsskapum og hjá tí ST-stovni sum hevur ábyrgdina í FAO. Gongdin síðan 1992, har lívfrøðiligt margfeldni er komið meira og meira á breddan, hevur ført til, at alsamt meira verður tosað um umsiting og varðveitslu í havinum yvirhøvur, enn umsiting av fiskiskapi fyri seg. Hetta hevur gjørt, at spurningurin um fiskiskap er vordin drigin inn í ST, væl stuðlaður av umhvørvisfelagsskapunum, sum hava havt eitt stórt orð at lagt nógv til seinastu árin.

Í herferðum sínum hava umhvørvisfelagsskapirnir roynt at fáa aðalfundin hjá ST til at seta bann fyri at nýta botntrol uttan fyri 200 fjórðingar. Dentur verður lagdur á, at vit vita ov lítið um stórar partar av djúphavinum, at djúphavsfiskasløg vanligi ikki tola nógv av, at tað er skjálprógvað at trol fer illa við botninum og annað. Herferðin hevur hegnisliga blanda saman nýggja vitan um djúphavið, troling á djúpum vatni og vanligi troling uttan fyri 200 fjórðingar. Hetta fekk ST-aðalfundin í november 2004 at skriva rættiliga harðliga um troling uttan fyri 200 fjórðingar í yvirlýsing um sjógvin. 59. aðalfundurinn í november 2004 samtykti tó ikki nakað bann, men útsetti hendan spurning.

Tann deildin á hövuðsskrivstovuni hjá ST, sum fæst við hesar spurningar, UNDOALOS, hevur helst hildið, at javnvágin á fyrireikandi fundinum ikki hevur verið røtt, og á fundinum í júní 2008, vóru umboð fyri FAO, fiskivinnuøkisfelagsskapir og fiskivinnu boðin at gera framløgur til fundin og fingi høvi at gera framløgur á fundinum.

Fyrireikandi fundirnir taka ikki avgerðir, men eingin ivi er um, at ein av tekstunum, sum kom burtur úr, fer at síggjast aftur í tí, sum aðalfundurinn hjá ST í november 2008 fer at siga um sjógvin og mannavirksemi.

Eftir fundin haldi eg semja var um, at javnvágin í tekstinum er komin meira aftur á beint og ávirkanin frá umhvørvisfelagsskapunum er minkað.

ST hevur fyrr lagt seg út í fiskiveiðifyrisiting. Fyri fleiri árum síðani samtykti ST-aðalfundurinn eitt bann móti flotgørnum uttan fyri 200 fjórðingar. Hetta bann hevur havt ávirkan og bannið kom eftir ógvisliga herferð frá umhvørvisfelagsskapum.

Umhvörvisfelagsskapunum hefur eydnast at mynda fiskiskap sum stórsta umhvörvistrupulleikan í heiminum, fremri enn dálking, taðing og annað virkseml á sjónum sum sigling, hernaðarvirkseml, kaðallegging, lívtøkni (bioprospecting) og djúphavsnámsvínna.

Tað liggur ógvuliga nær, at kravið í veruleikanum er, at tað hevði verið rættast at givist við at fiska fyri ikki at ganga lívfrøðiliga margfeldninum í sjónum ov nær. Móti hesum stendur tann týðningur, fiskiskapur hevur sum vinnuligt virkseml og einasti møguleiki í nógvum menningarlonðum at vinna á fátækraðøml og at tryggja dygdarføði.

Vit eru enn væl frá einari støðu í fiskivinnu ájavnt við støðuni í hvalamálum. Herferðirnar hjá umhvörvisfelagsskapum hava ábendingar í herferðunum móti kópa- og hvalaveiði, men fáa neyvna sama stuðul. Døml um vánaliga fiskivinnustýring ella ov lítið fyrilit fyri at ávirka fiskiskap á umhvørvið styrkja herferðirnar.

Eingin ivi er um, at ein sterk rørsla roynir at seta í verk eina ætlan um stongdar leiðir á sjónum, sum varð sett út í kortið í Johannesburg í 2002. Bólkar av vísindamonnum hava tosað um, at 20-40 % av sjónum átti at verið stongd fyri fiskiskapi – og helst eisini fyri øðrum virkseml – men fáar vísindaligar kanningar eru, sum stuðla hesum. Korallir í norðurhøvum hava fingið nógvva umrøðu og víst hevur verið á, at trolveiða syndrar hesar korallir og forkemur vistskipanirnar rundan um tær. Hetta er ivaleyst rætt, men merkir hetta at allar leiðir, har korallir eru (tær finnast sera víða) skulu friðast fyri botntroli ella bert ein partur?

Eisini hevur verið víst á vistfrøðiliga kostnaðin av ymiskum fiskihátti. Metingar eru tøkar um, í hvussu stóran mun ymiskur reiðskapur ávirkar umhvørvið. Ein listi sær soleiðis út, raðfestur eftir, hvussu nógv reiðskapurin ávirkar botnin og lívið í sjónum:

- 1 botntrol
- 2 botngørn
- 3 dregg
- 4 flotgørn
- 5 rúsur
- 6 vanlig lína
- 7 flotlína
- 8 flottrol

Nógvir búskaparfrøðingar halda, at hetta eigur at takast við í stýringini av fiskiveiði. Hetta kundi t.d. merkt, at prísurin fyri fiskiloyvi við ávísu reiðskapi, átti at havt eitt avgjald, alt eftir hvussu nógv reiðskapurin ávirkar umhvørvi. Tess størri ávirkan, tess dýrari fiskiloyvi.